

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

---

117. szám

Szentírásvasárnap

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Budapest, 2019

Jeromos füzetek 117. szám

„D” iniciálé a Nekksey Bibliában	címlap
Ajánlás	1
Isten a Biblián keresztül ad életet (Ferenc pápa)	3
Hogyan olvassa az Újszövetséget egy zsidó professzor? (A-J Levine)	8
A szenvedő káld katolikus egyház (Gyürki László)	13
„Élő Ige” bibliaiskola (Vágvölgyi Éva)	23
Papíruszok	31
Szent Jeromos, a fordítók védőszentje	44
Káldi-Biblia – Káldi György	46
A Níceai Zsinat	50
Társulatunk életéből	58
Ajánlatunk	64

J e r o m o s   f ü z e t e k

Az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig. Tel.: 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

**A szerkesztőbizottság tagjai: Gyürki László, Kocsis Imre,
+Székely István, Tarjányi Béla,
Thorday Attila, Vágvölgyi Éva**

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Nyomda: X-Site.hu Kft.

Ajánlás

Eltelt a nyári vakáció fele! Hány könyvet olvastál el!? Hányszor ütötted fel a Szentírás lapjait?

Természetesen te is megkérdézheted: Miért kell olvasni? Azért, hogy téged gazdaggá tevő, életedet átalakító csodálatos ígéket fedezzél fel. Képzeld el, hogy felhúzott vitorlákkal egy nagy könyv lapjain hajózol! Szépen haladsz a nyári alkonyatban és a lap alján feltűnik egy csodálatos gondolat: "Mert a hegyek megindulhatnak, és megrendülhetnek a halmok, de az én szeretetem nem hagy el soha!" Iz 54,10

Teremtő Istened gyönyörű szavai neked szólnak! Óvatosan körbehajózd, akár egy ismeretlen szigetet, a felbukkanó ígéket! Leengeded a horgonyt és partra szállsz! Még csak ízelgeted az ismeretlen gondolatokat, de már tudod, hogy gazdag vagy, s kincsedet nem veheti el soha, senki! Fellobban a szívedben az öröm, egy tiszta öröm, úgy hódítasz, hogy senki nem kell térdre rogyva hódoljon előtted! Gazdag vagy, vagyonoddal mi mindannyian gazdagabbakká válunk, életedet megváltoztató sorokat tovább osztva, méginkább lelkedbe vésődnek, örökre a tied lesznek.

Kezdj el olvasni, légy a bölcs, a szép, az életet adó ígékre vadászó felfedező! Feszeged a határaidat, ne légy magadnak elég, tágítsd világot, vedd kezébe a könyvek könyvét, a Szentírást, s indulj el a csodák földjén! Amit elérsz, s mire kitűződ a megismerésed zászlaját, az a tiéd! A könyvekben rengeteg felfedezésre váró szép gondolat, lakatlan sziget vár rád, melyet ha meghódítasz, te magad is átalakulsz! Bölcsébbé, lelkiekben gazdaggá, minden szempontból erősebbé, bátrabbá válsz, mert hegyeket mozgó hitet, lángoló szeretetet, mindent legyőző reményt találsz a megismert könyv lapjain! Vedd a kezébe a könyvet és olvass!

Szeretettel, Csaba t.

Oldvasd a Szentírást!

A korai időkben többször rögzítették a Szentíráás könyveinek listáját (a Szentíráás „kánonját”). A felsorolás végén gyakran buzdításokat is olvashatunk:

„Ezek tehát az Újszövetség kánoni könyvei, melyek zsenéi és szilárd horgonyai hitünknek, mert ezeket Krisztusnak azok az apostolai írták és adták közre, akik az ő gyermekei voltak, és akiket ő tanított.” (*Synopsis Scripturae Sacrae c. régi tanulmány, a hagyomány Szent Atanáznak tulajdonítja.*)

„Ezeket adták át nekünk az Atyák, amit jónak láttam ezen a helyen közölni, azok számára, akiket az egyház és a hit első elemeire oktatnak, hogy ezek legyenek azok a források, amelyekből Isten Szavát meríthetjük, hogy megigyuk.” (*Aquileia-i Rufinus kánonja, Kr.u. 400*)

„Ezek az üdvösség forrásai, ezért aki szomjazik, kielégítheti szomját az ezekben található mondások által. Ne tegyünk ezekhez semmit. Ne vegyünk el belőle semmit.” (*Alexandriai Szent Atanáz kánonja, Kr.u. 367*)

„Kérlek, kedves Testvérem, élj e könyvek között, elmélkedj róluk, és ne érdekeljen semmi más, ne keressél semmi mást.” (*Szent Jeromos kánonja, Nólai Pál püspökhöz írt levél, Kr.u. 394*)

„E könyvek mindegyikében azok, akik Istent félik, és szelíd és jámbor lelkiületük, megtalálják Isten akaratát.” (*Szent Ágoston kánonja, Kr.u. 397*)

Ferenc pápa

Isten a Biblián keresztül ad életet¹

Ferenc pápa április 26-án pénteken kihallgatáson fogadta a Kelemen-teremben a Katolikus Biblia Szövetség nemzetközi kongresszusát, és hozzájuk intézett beszédében a Szentírás életet közvetítő erejéről beszélt, mely mint égő fa, meleget áraszt. Hatása elsősorban a homílián keresztül válik életté, ha az igehirdető befogadta magába, és azt adja tovább, ami már benne is életté vált.

Nemzetközi biblikus teológiai konferencia Rómában – Április 23.-a és 26.-a között tartották Rómában a Katolikus Biblia Szövetség nemzetközi kongresszusát, melynek címe: „A Biblia és az élet”. A kongresszus jubileumot ünnepel, hiszen ötven évvel ezelőtt, 1969. április 19.-én Szent VI. Pál pápa alapította meg a Katolikus Biblia Szövetséget a II. Vatikáni Zsinat tanítása szellemében, mely a *Dei Verbum* konstitúcióval az Isteni Kinyilatkoztatásnak megadta azt a rangot, mely az egyén és a közösség élete, a liturgia és a homília tekintetében azt a méltóságot biztosítja, amit a Szentírás, Isten éltető és elevenítő Szava képvisel.

„Erősítsétek meg egymást kölcsönösen a közös küldetésben, Isten Szavának a terjesztésében – A pénteki zárónapon Ferenc pápa kihallgatáson fogadta a kongresszus 300 résztvevőjét és természetesen az Írás Szavával köszöntötte őket, mégpedig Szent Pál apostol rómaiakhoz írt leveléből: „*Üdvözlöm Rómában mindazokat, akiket az Isten szeret, és a szentségre meghívott. Kegyelem és béke nektek Atyántól, az Istentől és Urunktól, Jézus Krisztustól!*” (Róm 1,7). Ötven évvel ezelőtti alapításukra emlékeztette őket a pápa, amit használjanak fel egyházi szolgálatukban, hogy megerősítsék egymást kölcsönösen a közös küldetésben, Isten Szavának a terjesztésében.

Az Ige elviszi a világba Isten leheletét, eltölti a szívet az Úr melegével – A Szentatya beszédében a kongresszus mottójában szereplő elválaszthatatlan szópárhoz fűzte gondolatait. „*Az Isten szava*

---

¹ Ferenc pápa a Katolikus Biblia Szövetséghez 2019.04.26.

ugyanis eleven, átható és minden kétélű kardnál élesebb, behatol a lélek és szellem, az íz és a velő gyökeréig, megítéli a szív gondolatait és érzéseit” (Zsid 4,12), ahogy a Zsidókhoz írt levél mondja, Szent Péter pedig tanítja: „Elhervad a fű, s lehull a virága, de az Úr szava örökre megmarad” (1Pét 1,25). Jézus pedig maga állítja: „Ég és föld elmúlik, de az én igéim el nem múlnak” (Mt 24,35). Külön kiemelte a pápa, hogy az életadó Szentlélek szeret különösképpen is a Szentírásan keresztül működni. Az Ige viszi el ugyanis a világba Isten lehetét, tölti el a szívet az Úr melegével. Az akadémikusoknak a hozzájárulása és könyvek publikálása csakis ennek a célnak a szolgálatában állhat.

A Szentírás az Élet magvetésre szánt Igéje, a Feltámadott ajándéka – Ferenc pápa egy hasonlattal élt a Biblia szerepét illetően. Olyan mint a tűzifa, amit gondosan összegyűjtünk azzal a szándékkal, hogy meleget adjon. Ámde a tűzifa önmagában nem melegít, mint ahogy a legjobb tudományos tanulmányok sem adnak önmagukban életet. Szükség van tűzre, kell a Szentlélek, hogy a Biblia égjen a szívekben és életté váljon. Akkor, mint jó tűzifa hasznos lesz, hogy táplálja az égést. Ám a Szentírás nem szent könyvek gyűjteménye, amiket tanulmányozni kell, hanem az Élet magvetésre szánt Igéje, a Feltámadott ajándéka, amit be kell fogadnunk és szét kell osztanunk az ő nevében, hogy az életté váljon.

Jézus Szavára, mely egyedül képes örök életet adni, minden nap szükségünk van – Az egyházban az Ige azt a pótolhatatlan szerepet tölti be, hogy életet fecskendezzen a tagokba. Ehhez pedig alapvetően fontosak a homíliák. A prédikáció nem egy szónoklattani gyakorlat, hanem éppen annak a Szentléleknek a közlése, Pál szavaival: „Tanításom és igehirdetésem ezért nem a bölcsesség elragadó szavaiból állt, hanem a Lélek és az erő bizonyosságából” (1 Kor 2,4). Isten Szava, miután megérintette a prédikátor szívét, a Lélek közlése által meleggé és kenetté válik. Sok szó jut el naponta hozzánk, mennyi információt kapunk, de ez a sok behatás, ami ér bennünket, talán túl sok is, hiszen meghaladja a befogadási képességünket. Ám Jézus Szavára, mely egyedül képes örök életet adni, minden nap szükségünk van. Ferenc pápa idézett XVI. Benedek 2010-ben megjelent *Verbum Domini* kezdetű apostoli buzdításából: „Milyen szép is

lenne a Szentírás iránti nagyobb szeretet új tavaszát látni Isten Népe minden tagja részéről, úgyhogy elmélyüljön a kapcsolat magának Jézusnak a személyével”. Majd az *Evangelii Gaudium* kezdetű apostoli buzdításból a saját szavát idézte Ferenc pápa: „A Szentírás az egyház dobogó szíve, mely életre kelti a Test tagjait. A Szentlélek vágya, hogy az Egyház Testét az Isten Szava formálja”. Ferenc pápa szerint az egyház nem önmagától és ne önmagáról beszéljen, hanem ajkán és szívében Isten Igéje legyen úgy, hogy naponta merít belőle. Ellenben ott az örökös kísértés, hogy saját magunkat hirdessük, hogy a mi dinamikánkról beszéljünk, ami persze nem közvetít életet.

Az Egyház mindig nyitott a Lélek előre kiszámíthatatlan újdonságaira – Isten Igéje ugyanis életet ad minden hívőnek, kéri, hogy mondjon le magáról, és Őt hirdesse. Olyan mint az idézett kétélű kard, mely megítél, megsebez, de meg is gyógyít. Az Ige segít abban, hogy húsvéti módon éljünk, mint egy búzaszem, mely elhalva életet terem, mint kiperéselt szőlő mustjából fakadó bor. A Lélek ilyen radikális módon újítja meg az életet. Nem hagy nyugodtan, kérdőre von. Az Isten Igéje hallgatásában élő Egyház soha nem elégedett saját biztonságával, mindig nyitott a Lélek előre kiszámíthatatlan újdonságaira. Nem fárad bele, hogy hirdesse az Igét, nem enged a csalódásnak, meg nem szűnően szolgálja a közösséget.

Isten Igéje olyan, mint egy centrifuga, mely kirepít – Az egyház az Igéből táplálkozik, hogy hirdesse ezt az Igét. Nem beszél rá senkit, de leszáll az utcák szintjére, mert ott élnek az emberek. Soha nem fél attól, hogy hirdesse az Igét, nem tart attól, hogy megvetik. A Biblia a legjobb injekció a bezárkózás és az önmagunkkal való beszélgetés ellen, megóv az önelégültségtől és a győzelemittasságtól. Arra indít, hogy lépjünk ki magunkból. Isten Igéje olyan, mint egy centrifuga, mely kirepít. Nem szereti a langyosságot, hanem a tüzet és szelet kedveli.

A Biblia szava terjedjen szerte a világban – „Végül, imádkozzatok értünk, testvérek, hogy az Úr szava terjedjen, és dicsőségre jusson” (1Tessz 3,1). Imádkozzunk, hogy a Biblia ne maradjon könyvtárak polcain a többi könyv között, hanem terjedjen szerte a világban!

Amy-Jill Levine¹

Amy-Jill Levine professzor arról beszél, hogy mit jelent számára, hogy zsidó kutatóként tanulmányozza az Újszövetséget, miért tartja fontosnak és mit tanult belőle.

Zsidóként több mint fél évszázadot töltöttem az Újszövetség tanulmányozásával. Más helyzetben vagyok, mint az Ószövetséget tanító keresztények: az Ószövetség ugyanis az egyház Bibliájának része, de az Újszövetség nem szent irata a zsinagógának. Azokhoz a keresztényekhez sem hasonlít a helyzetem, akik a Biblia utáni héber irodalmat tanulmányozzák. Bár ezek a szövegek alapvető fontosságúak a zsidó identitás számára, a legtöbb zsidó számára épp úgy ismeretlenek, mint ahogyan általában az egyházatyákat sem ismeri a legtöbb keresztény. Nemcsak mások szentírását tanulmányozom, de más vallásúak istenéről is írok. Ez hatalmas kiváltság és egyben óriási felelősség. Bár nem imádom Jézust, tanításai tudósként lenyűgöznek és személyesen inspirálnak, mint hagyományomhoz hűségese zsidót.

Ahhoz, hogy elmagyarázzam, hogyan csinálom és mit is csinállok, meg kell magyaráznom, hogy miért is csinálom, hiszen zsidóként gyerekkorom óta az Újszövetség szőlőjében dolgozom.

Egy portugál-katolikus negyedben nőttem fel a hatvanas évek elején Massachusettsben, és a barátaim elvittek a templomba. A misén való részvétel olyan volt, mint a zsinagógai istentiszteleten lettem volna: az emberek a padokban ültek, amíg hosszú ruhába öltözött férfiak olyan nyelven beszéltek – a papok latinul, a rabbik és a kántorok héberül –, amit egyáltalán nem értettem. Nagyra értékeltem, hogy a mise rövidebb volt, mint a szombati szertartás. Szűz Máriát szépnek találtam. A barátaim, akik elkísértek a zsinagógába, méltatták, hogy a zsidók nem küldik körbe az adománygyűjtő perselyt szombaton, és hogy a szertartás után ebédet kaptak.

---

¹ **Amy-Jill Levine** zsidó professzor-asszony az amerikai Vanderbilt University Divinity School egyetemen (Nashville, Tennessee állam). Tagja az amerikai Katolikus Bibliaszövetségnek is.

A szüleim azt mondták, hogy a kereszténység – ami a római katolikus vallást jelentette – olyan mint a zsidóság: ugyanazt az Istent imádjuk, aki az eget és a földet teremtette; ugyanazokat a könyveket szeretjük, mint a Genézis és Izajás; recitáljuk a zsoltárokat. Azt is mondták, hogy a keresztények Jézust követik, aki zsidó volt.

Amikor hétéves lettem, megkérdeztem a szüleimet, hogy lehetnék-e elsőáldozó. Nem sokat tudtam a szertartásról, de azt tudtam, hogy az összes barátnőm fehér ruhát kapott. A ruhát akartam. Amikor a szüleim elutasítottak, tiltakoztam: **DE TI AZT MONDTÁTOK, HOGY UGYANAZ AZ ISTENÜNK VAN ÉS UGYANAZOK A ZSOLTÁROK IS!**

A tiltakozásom abbamaradt, amikor anyám vásárolt egy menyasszonyi ruhát a Barbie-babámnak. Felöltöttem Barbie-t fehérbe, Ken nyakára egy papírból vágott kollárét (papi gallért) tettem, és Barbie-val gyakoroltam az áldozást.

A kollaré misztikája – Később, de még ugyanabban az évben egy lány az iskolabuszon azt mondta: „Megölted a mi Urunkat!” „Nem igaz!” – vágtam rá. Ha megölted Istent, akkor tudnod kellene róla. „Igen is, megölted – válaszolta. – A papunk ezt mondta.” Bár a második vatikáni zsinat már elkezdődött, a Nostra aetate dokumentum még nem jelent meg.

Azt hittem, hogy a kollárék megfojtják a hazudozó papokat (bár ezt továbbra is jó elképzelésnek tartom). Megkérdeztem: „Meghalt a pap?” Azt gondoltam ugyanis, hogy ha ilyen hazugságot beszél, akkor meghal. „Nem halt meg” – felelte.

Mivel értelmes gyerek voltam, az alábbi következtetésre jutottam: a pap azt mondta, hogy megöltem istent, a kollaré nem ölte meg a papot, tehát a pap igazat mondott. Amikor leszálltam a buszról, sírtam. Anyám megkérdezte, mi történt. Azt válaszoltam: „Megöltem istent.”

Anyám biztosított róla, hogy a pap tévedett. Isten nem halt meg és én senkit sem öltem meg. Azt gondoltam, hogy talán a pap fordítási hibát vétett. A zsidó iskolában héberül tanultam, hogy tudtam, hogy a Tóra héberül íródott, de azt senki nem mondta nekem, hogy az Újszövetséget görögül írták.

Bejelentettem a szüleimnek, hogy eljött az ideje, hogy hittanra megyek és megszervezzem a fordítást. Hét éves voltam és véget akartam vetni az antiszemitizmusnak. A szüleim, akik nagyon bölcsek voltak, azt mondták: „Amíg tudod, hogy ki vagy, mehetsz! Jó, ha megismered szomszédaink vallását.”

Hetente kétszer jártam hittanra az iskola után. Valószínű én voltam az egyetlen hétéves kislány, aki hittanra akart járni. A hitoktatók szívesen fogadtak, olyan történeteket meséltek, amelyeneket a zsinagógában is hallottam: csodaelbeszéléseket és példázatokot, etikai intéseket és a szokásokról szóló vitákat. Meséltek Józsefről, Jákob fiáról, aki álmokat látott, majd Egyiptomba ment és visszatért Izraelbe. Egy gyermekről, aki olyan volt, mint Mózes: amikor a többi gyereket megölték, ő túlélte, aztán felkapaszkodott egy hegyre, hogy ott átadja tanítását. Az én történeteim voltak, csak mintha más hangszerelésben hangoztak és más hangnemben játszották volna.

Végül kamaszként elolvastam az Újszövetséget. Ott megértettem, hogy honnan vette a pap rettenetes tanítását. Ugyanakkor megértettem két dolgot, amelyek akadémiai életemet is jellemezték: először is mi választjuk meg, hogy hogyan olvasunk; másodsor: az Újszövetség zsidó történelem.

Az olvasás módjának megválasztásáról – A szakkifejezés a „hermeneutika”, aminek akkor nem voltam birtokában. Az Újszövetség olvasásával arra a következtetésre is lehetne jutni, hogy a zsidók ördögtől valók és átkozottak. Ugyanakkor katolikus tanítóim nem utáltak még akkor sem, ha zsidónak vallottam magam. Azt mondták: **DÖNTHETÜNK, HOGY ÉRZÉKETLENSÉG HELYETT KEDVESSÉGGEL OLVASSUK A SZÖVEGET.**

Ez az elfogadás, amelyet – ahogy később megtudtam –, számos egyházi tanítás támogatott, lehetővé tették számomra, hogy folytassam tanulmányaimat.

Van néhány problémás rész a Szentírásban, amin zsidók és keresztények is osztoznak: a Második törvénykönyv és József könyvének néhány szakasza, mintha támogatná a népirtást; aztán Ezekielnek szörnyű képei vannak a nőkről.

És bár ismertem az egyiptomi szolgaságból való kivonulás történetét, ahol vízbe fojtott kisgyermekéről olvasunk, nem gyűlöltem az egyiptomiakat. Sőt: ha lehetőségem lett volna, randiztam volna Omar Shariffal.

Kíváncsi voltam, hogy mit jelent kedvességgel olvasni a szöveget. Hatással volt rám a híres midrás, amelyben Isten megsiratja az egyiptomi katonákat. A zsinagógában azt tanultam, hogy mindenki, még az ellenség is Isten gyermeke. Vajon azért nem gyűlölködtem, mert a szüleim megtanították, hogy mindenki Isten képére és hasonlatosságára teremtettet? Azt kérdeztem magamtól, hogy milyen midrások kellenének a keresztényeknek, hogy elkerüljük a zsidóellenes értelmezéseket?

Ami a zsidó történelmet illeti, a zsinagógai oktatás kiváló egészen a Hanuka történetéig (az egyház felvette a kánonba a Makkabeusok könyvét, a zsinagóga nem, de az ünnepet megtartotta), aztán közvetlenül átugrik az olyan vértanúkhöz, mint Akiva rabbi és Hananja ben Teradjon a keresztény kor második századának elején. Az Újszövetség nélkül népem története hiányos.

Tanulmányaimat tehát a hermeneutika és a történelem vezette. Szeretnék nyugodt lenni afelől, hogy a Bibliát tanító és prédikáló emberek nem szítanak ellenségeskedést. Ez az jelenti, hogy ki kell javítani a zsidókról alkotott hamis és negatív sztereotípiákat, amelyek egyes keresztényekben vannak. Ha rosszul jellemezzük a Júdeában, Galileában és a diaszpórában élő zsidóságot, akkor félreértjük Jézust és Pált is. A rossz történelemfelfogás rossz teológiához vezet, a rossz teológia pedig mindenkinek árt.

A kereszténységről alkotott hamis és negatív sztereotípiákat is ki kell gyomlálnunk a zsidóság köréből. Mindkét oldalon van tennivaló.

Öt identitáserosító terület – Az Újszövetség zsidó kutatójaként érdekel, hogy az evangéliumok miként mutatják be a zsidó hagyományt és ezt a keresztény értelmezők hogyan adják tovább. Ez a vizsgálódás jobb zsidóvá tesz: tájékozottabb vagyok saját történelmemben és jobban tudom korrigálni a történelmi szempontból pontatlan, lelkipásztori szempontból pedig tarthatatlan értelmezéseket.

Először is, az evangéliumok rendkívüli forrásai a zsidó nők történetének: A nőknek vannak házaik, mint Mártának és Máriának. – Vannak javaik, mint annak a nőnek, aki megkente Jézus lábát. – Aztán ott van a példázat arról az asszonyról, aki társaival együtt megünnepli a megtalált pénzérmét. – Ott vannak a zsinagógában, mint a meggörnyedt asszony, akit Jézus meggyógyít. – Jelen vannak a jeruzsálemi templomban, mint Mária és Anna.

A közös tanítás, amely szerint Jézus visszautasította a nőellenes, nőket elnyomó judaizmust, téves. A nők nem azért követték Jézust, mert a zsidóság háttérbe szorította őket. A mennyek országa üzenetéért követték, gyógyításai és tanításai miatt, az új családmodell miatt, ahol mindenki anya, testvér, vagy nővér.

Másodszor: Az evangéliumok emlékeztetnek bennünket az első század zsidó vízióinak sokszínűségére. A különbözőséget olyan különböző források is megerősítik, mint Josephus, a zsidó történész, a zsidó filozófus, Philón, a holt-tengeri tekercsek, a hamis feliratú apokrifek, sőt, még a régészet is. Ezekben a forrásokban különböző álláspontokat találunk a házasságról, a cölibátusról, a végzettről és a szabad akaratról, a mennyről és a pokolról, a testi feltámadásról és a lélek halhatatlanságáról, a Római Birodalomhoz való alkalmazkodásról, vagy éppen az ellenállásról.

Harmadszor: Mélységesen tiszteltem Jézus utasításait arra nézve, hogy kell értenünk Mózes Szináj-hegyén kapott tanításait. Jézus nemcsak, hogy követi a Tórát, de fel is erősíti annak tanításait. A gyilkosság elleni parancson túlmenően tiltja a haragot. A házasságtörés elleni parancsolaton túl tiltja a paráznaságot. Ezekről a tanításokról mondta a rabbinikus hagyomány, hogy „Építsetek kerítést a Tóra körül!”, vagyis védjétek meg a törvényt az áthágásoktól.

Szeretném Jézust megkérdezni néhány tanításáról: az anyák és a lányok elválasztásáról; arról, amit egy lehetséges tanítványának mondott, hogy ne temesse el apját, hanem hagyja a holtakat a holtakra. Érdekelne a hűtlen intéző példázatának értelmezése, és hogy miért nem voltak nők a Tizenkettő között. Vannak kérdéseim. Ez a rákérdezés jellemző a zsidókra.

Még az is nagyon zsidósnak hangzik, amikor Jézus más zsidók ellen beszél, mint a Máté evangélium 23. fejezetében, ahol refrénként

tér vissza, hogy „Jaj nektek farizeusok és írástudók!” Mintha csak Ámoszt vagy Jeremiást hallanám. Vagy mintha anyámat hallanám, aki annyiszor panaszkodott a zsinagóga vezetőinek döntéseire. A zsidóknak hosszú történetük van a toheháról, a dorgálásról, ami a Levitikák 19,17 versén alapul: „Ne táplálj gyűlöletet szívedben testvéred iránt. Fedd meg embertársadat, s akkor nem osztozol bűnében.” A következő vers a híres „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!” Arra is rájöttem, hogy amikor Jézus többi zsidóhoz intézett szavait kiragadják történeti környezetükből és a pogányságból épülő egyház kánonjába helyezik, akkor a zsidókhöz intézett szavak zsidókról szóló szavakká válnak, és a kritikus prófétai beszéd antiszemizmusnak tűnhet. Ezért fontos a történelmi kontextus.

Negyedszer: szeretem Jézus példázatait, és ebben a félévben van egy kurzusom a római Pápai Biblikus Intézetben. A hallgatónak nem kell maguk mögött hagyni a kétezer éves értelmezéseket, kivéve a zsidóellenes olvasatokat. A kurzus célja, hogy helyreállítsa a példázatok történelmi „horgonyát”, eredeti provokatív hangvételüket, amelyek többnyire elvesztek az egyházatyák allegorikus értelmezésében. Jézus példázatai vádolnak és szórakoztatnak, provokálnak és lekötnek: ez a legjobb tanítási forma, zsidó módszer és Jézus fantasztikusan alkalmazza. Ráadásul ezek a példázatok segítenek, hogy új módon tekintsek a saját szentírásomra. Az irgalmas szamaritánus példázata a Krónikák második könyvéből merít (28). A tékozló fiú példázata Káinra, Izmaelre és Ézsaura emlékeztet.

Ötödször: A csodálatos fogadásokról, az égből jövő isteni hangról és a feltámadásról szóló elbeszélések otthon vannak az első századi judaizmusban. Ebben a kontextusban még János nagyszerű prologusa is („Kezdetben volt az Ige, az Ige Istennél volt és Isten volt az Ige”) nagyon zsidó. Ahelyett, hogy ezeket a krisztológiai tanításokat pogány beavatkozásoknak tekintenénk, nekünk, zsidóknak fel kellene ismerni, hogy ezek a tanítások mit mondtak az első században élt néhány zsidónak.

Ami azonban néhány első századi zsidó számára értelmezhető volt, az már nem volt az a négy évszázaddal később élt zsidók számára. Hagyományaink szép lassan eltávolodtak egymástól, úgyhogy a zsidók és a keresztények is kidolgozták saját szokásaikat és vallási

meggyőződéseiket. Meg kellene ünnepelnünk mindazt, ami közös. és azt is, amiben nem értünk egyet. Nem kell feláldoznunk hagyományaink részleteit a vallásközi érzékenység oltárán. Vannak olyan kérdések, amelyekben a mai keresztények és zsidók nem fognak egyetérteni. Ez rendben is van. Nem fogunk egységre jutni addig, amíg a Messiás el nem jön (vagy ha tetszik: visszatér). De addig is jól tesszük, ha odafigyelünk egymásra. A tanulással megértés jár, a megértéssel pedig tisztelet.

Amikor a keresztények a Genezis, Izajás vagy a Zsoltárok könyvét olvassák, olyat látnak ezekben a szövegekben, amiket én zsidóként nem veszek észre. Amikor rabbinikus szemüvegen keresztül olvasok, olyan dolgokat veszek észre ugyanezekben a szövegekben, amiket keresztény barátaim nem látnak. Éppen ezért a közös szövegeink – a Tanakh és az Ószövetség (amik azért nem pontosan ugyanazok) – sokkalta nagyobbak és nagyobb jelentéstartalommal bírnak, mint amennyit zsidók vagy keresztények egyedül felfedezhetnek.

Amikor zsidó nőként az Újszövetséget olvasom, példázatokot találok, amelyek inspirálnak és provokálnak. Zsidókat találok, mint Jézus és Pál, Jakab, akik megvitatják a Tórát. Csodákat találok, amelyek kiemelik az egészségügyi ellátás fontosságát. Az ingyenes egészségügyi ellátást egyébként is csodának tartom.

Krister Sendahl, Svédország egykori evangélikus püspöke „szent irigységről” beszélt: arról a képességről, hogy szépséget és inspirációt találjunk egy, a miénktől különböző szövegben vagy hagyományban. Ez az, amit megtalálok az Újszövetségben és a katolikus hagyományban. Illetve azt, hogy amit a katolikus barátaimtól és tanáraitól tanulok, jobb zsidóvá tesznek.

Forrás: Osservatore Romano, Róma

Gyürki László

A szenvedő káld katolikus egyház

Louis Sako káld püspök káld szocio-kulturális központ megnyitó ünnepségén Kirkukban emelte fel hangját az öngyilkos merényletek újabb fellángolása ellen.

Irakból már régóta csak rossz híreket hallunk. Az ország hosszú ideig Szaddam Husszein uralma alatt volt. Irán és Kuwait elleni háborúi sok gondot és szenvedést okoztak, de az amerikaiak inváziója sem hozott nyugalmat az országnak. Rendszerek a sok halottat követelő terrorcselekedetek. Sajnos a világ már alig törődik vele.

Irak bibliai ország – Tágabb értelemben Irak bibliai ország Ábrahámnak a „*hívők atyjának*” a hazája. Isten a káldeai Ur városából hívta a választott nép ősatyját és küldte Kánaánba. Ur a mai Irak területén van. Izrael népének egy része Jeruzsálem pusztulása után (Kr.e. 586) Babilonban élt hosszú ideig száműzetésben. A babiloni száműzetés Izrael hitének történetében fontos időszak volt. Itt keletkeztek az Ószövetség legszebb szövegei, többek között Izajás könyvének az a része, amelyet bibliai szaknyelven „*Második Izajásnak*” (Deutero-Jesajának) nevezünk. Főleg Ádvent liturgiájából ismerjük ezeket a szövegeket. A zsidó hit Babilonban érte el a monoteizmus magaslátát.

A Babilonban élő zsidók Kr.e. 538-ban Kürosz perzsa király rendeletére visszatérhettek Izraelbe, de a zsidók egy része Mezopotámiában maradt, és itt tartósan zsidó közösségek voltak. A későbbi időkben is menekültek zsidók Mezopotámiába.

A mai Irak területe egykor a legnagyobb keleti egyház, a Kelet Apostoli Egyház középpontja, a szó szoros értelmében kiterjedését és misszionáló erejét tekintve világegyház volt. Virágzása idején a bizánci birodalom ortodox egyházával, vagy a nyugat-római-katolikus egyházzal lehetett összehasonlítani.

A káld-katolikus egyház ennek a hajdan nagy Keleti Egyház részének tekinti magát. Most már – bár csak az utóbbi időben – a római katolikus egyházzal is teljes egységben van. A középkorban is voltak Rómának különböző kapcsolatai ezzel a nagy keleti testvéregyházzal, és történtek egyesülési kísérletek is, de csak a 19. században jött létre tartós egyesülés. A káld katolikus pátriárka székhelye először Moszul volt, ma Bagdad. A mai pátriárka III. Emmanuel Delly 2003 decemberében lett a világon élő 750 ezer káld keresztény feje. Legtöbbjük Irakban él, 75 százalékuk a fővárosban Bagdadban. Irakban ma nyolc püspökség van, további kettő Iránban, egy-egy Szíriában és Törökországban. A Rómával egyesült egyház ma szám szerint nagyobb, mint a nem egyesült Keleti Apostoli Egyház. Viszont a mai zavaros politikai helyzetben a káld egyház Irakban mindinkább összeolvad. Az üldözések miatt sokan elmenekülnek hazájukból, úgy hogy a káld keresztények ma az egész világban szétszóródtak. Időközben az USA-ban és Kanadában is van egy káld püspökség.

A káld testvéregyházat az ortodox bizánci birodalmi egyház és a római katolikus egyház is eretnek nesztoriánus egyháznak tekintette. II. János Pál pápa és a nem egyesült Keleti Egyház pátriárkája IV. Khananya Mar Dinka 1994. november 11-én egy fontos közös nyilatkozatot írtak alá. Ebben olvassuk: *„Az Úr Lelke ma megengedi nekünk, hogy jobban megértsük: a kialakult szakadás többnyire félreértésekre vezethető vissza. Ha voltak is bizonyos krisztológiai véleménykülönbségeink, ma az Isten Fiában való hitben egyik vagyunk.”*

Ami a római katolikus egyház és a reformáció különböző egyházaival hivatalosan még nem valósult meg – vagyis az eucharisztikus közösség –, az már megvan a nem egyesült Apostoli Keleti Egyházzal és a káld katolikus Egyházzal.

A káldok liturgikus nyelve az ó-szíriai az arám egy tájszólása, amely Jézus idejében elterjedt nyelv volt. A káld liturgia egyike a legrégebbi keresztény liturgiáknak, egyszerű és világos népi liturgia, közeli rokonságban van a zsidó liturgiával. A káld keresztények az istentiszteletben használják a legrégebbi eucharisztikus főima egyikét

a 3. századi Addai és Mari anaphorát. A káld egyházban él a keleti szerzetesség nagy hagyománya, amely Kelet Egyházának évszázadait jellemezte. A Szent Hormizda Antonius szerzete mellett van két női káld szerzetes kongregáció is.

Kelet Egyházának története – Ennek az egyháznak hosszú és gazdag története van. A káld egyház *Apostoli Keleti Egyháznak* nevezi magát, és ezzel kifejezi, hogy apostol alapította. Hagyományuk szerint Szent Tamás apostol – útban India felé – először Mezopotámiában hirdette az evangéliumot. Tamás apostolon kívül a hagyomány egy bizonyos Addait is az első hithirdetők közé sorol. Ő egyike volt Jézus 72 tanítványának, akikről az Újszövetség tudósít. Addai tanítványa Mari alapította a pátriárkátust az akkori perzsa birodalom fővárosában, Szeleukia-Ktesziphonban. Egy másik hagyomány szerint az első keresztények a babiloni száműzetés óta ott élő zsidó közösségekből jöttek. Jeruzsálem pusztulása (Kr.u. 70) és Bar Kochba második zsidó felkelése után (Kr.u. 135) sok zsidó menekült ide, közöttük bizonyára zsidó-keresztények is voltak. Jézus családja is ezekhez tartozott. A püspökök listáján négy név az Úr Jézus családjához tartozik.

A Kelet Egyházának területe kezdetben a nagy római-bizánci birodalmon kívül a pártusok és a perzsák birodalmához tartozott. Ezért ezt az egyházat a római birodalmi üldözések elkerülték. A perzsa uralkodók, a Szasszanidák magatartása a keresztényekkel szemben időszakosan toleráns vagy közömbös volt.

Az egyház számára nem volt egy ún. „*konstantini időszak*”, ami azt jelenti, hogy az egyházat nem segítette a világi hatalom. A keleti egyházak mindig ellenséges környezetben éltek. Miután a római-bizánci birodalomban az üldözések befejeződtek és a keresztény hit a „*konstantini-fordulat*” után államvallás lett, változott meg a perzsa birodalom hozzáállása a keresztényekhez. A perzsa birodalom területén élő keresztényeket azzal vádolták, hogy a rómaiakkal, vagy bizánciakkal szimpatizálnak, és 340-től 383-ig a Szasszanidák idejében kegyetlen üldözés kezdődött a Kelet Egyházában. Szoszomenosz egyháztörténész (+450) 16 ezer áldozatról beszél.

Az üldözés elmúltával a püspökök újjászervezték a megmaradt keresztény közösségeket. 410-ben a negyven püspök zsinatán Szeleukeia-Ktesziphon püspöke érseki rangot kapott. Később az érsek felvette a katolikosz nevet.

Mivel ez az egyház kezdettől fogva a római-bizánci birodalom területén kívül feküdt, ezért a Római Katolikus Egyháztól és a Konstantinápolyi Orthodox egyháztól is elszigetelődött. A kora-keresztény általános zsinatokon nem vett részt és ezek határozatait összességében nem vette át. Mivel csak a Niceai (325) és a Konstantinápolyi (381) Zsinat dogmatikai határozatait vette át, ezért olyan krisztológia alakult ki, amely a nyugati egyházak megítélése szerint nesztorianus, vagyis eretnek tanításnak számított. A Keleti Egyházat ezért nevezik gyakran „*nesztorianus egyháznak*”. Pedig az 5. század kezdetéig kapcsolatban volt a Nyugat Egyházával.

Mar Iso katolikosz 424-ben Markabtában zsinatot tartott, mely kimondta a Bizánctól és Antiochiától való elszakadást s ezzel Perzsiában független nemzeti egyház alakult. Ez volt az első keresztény közösség, mely elszakadt az egyetemese Egyháztól. 486-ban a Szeleukia-Ktesziphonban tartott zsinaton a perzsa nemzeti egyház átvette a nesztorianizmust, s így jött létre a nesztorianusok egyháza, amelynek feje a katolikosz, aki felvette az *egész Kelet katolikosza és pátriárkája* címet. Az efezusi zsinat (431) után a bizánci birodalomban üldözött nesztorianusok Perzsiába menekültek, ahol mint Bizánc ellenségei, szíves fogadtatásban részesültek.

Ez az egyház történelme során sohasem volt államegyház, mint nyugat egyháza a „*konstantini fordulat*” után. Voltak idők, amikor az uralkodók megtűrték, néha még segítették is őket. A keresztények megpróbálták szabadságukat és függetlenségüket az államhatalommal szemben megőrizni. Viszont mindig veszélyben is voltak kiszolgáltatva az elnyomásnak.

A Szasszanidák Iránban Kr.u. 224-től 637-ig, az arab iszlám invázióig uralkodtak. A perzsa uralom után a muzulmán uralkodók gyakran beavatkoztak az egyház életébe. 637-ben a muzulmánok meghódították a Szasszanida-birodalom fővárosát Szeleukia-Ktesziphont. A keresztények az iszlám uralom alatt gyakran nehéz hely-

zetben voltak. Ezért ez az egyház keresztény értelemben a hitvallók egyháza, akik az üldözés idején is hűek maradtak hitükhöz. Ezt láthatjuk ma is: a kaldeai egyház ma is hitvalló egyház. A muzulmán periódusban a megtűrés és értékelés, vagy a kemény elnyomás és üldözés időszakai váltották egymást.

Amikor az egyház területe a mongolok befolyása alá került, olyan időszak kezdődött, amikor az egyház minden ellenállás nélkül fejlődhetett. A mongolok kezdetben jóindulatúak voltak a kereszténységgel. De a mongol uralom alatt ez a periódus is elnyomásba és üldözésbe torkollott. A világegyházból rövid időn belül egy jelentéktelen kis nemzeti egyház maradt.

A tudomány virágzása – Az új Kelet Egyházának sok jelentős teológusa van, akik teológiai irodalmat teremtettek. Sajnos ezt nyugaton alig ismerik. Edesszában és Niszibiszben híres teológiai iskolák voltak. De Kelet Egyházának nemcsak a teológia, hanem a filozófia és az orvostudomány területén is híres tudósai voltak. Niszibisz városában már az 5. században jelentős iskola működött. Jelentősége az volt, hogy a görög tudomány örökségét szíriai nyelven átadták a következő generációknak. Ez nemcsak vallási anyag (teológia, exegézis, jog és liturgia) volt, hanem a világi tudományok is (filozófia, orvostudomány, logika, zene). Niszibisz iskolája példája volt sok más iskolának. A szír nyelv mellett az arab is fontos helyet kapott ezekben az iskolákban és sok teológiai munkát arab nyelven írtak. Az Abbaszida-kalifák udvarában Bagdadban tanult keresztények sok görög filozófiai írást, köztük Arisztotelesz minden művét, de más görög orvosi művet is arabra fordítottak és ezzel a tudomány virágzását lehetővé tették a muzulmán világban. A két nagy arab-muzulmán filozófusnak al-Farabi-nak (kb. 872-951) és Ibn Szina-nak (Avicenna) (980-1037) a keresztény egyház tudósai voltak a tanítói. Az antik görög világ szellemi öröksége a középkorban a muzulmán arabok közvetítésével Szicílián és Spanyolországban át jutott el Európába. A keresztény nyugaton ezáltal vált lehetővé a skolasztikus filozófia és teológia virágzása a 13. században. Ha ma joggal kijelentjük, hogy Európa sokat köszönhet az araboknak, akkor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a Keleti Egyház keresztény tudósai közvetítették az araboknak a görögök szellemi örökségét a

filozófiát és az orvostudományt. A keresztény tudósok azért tudták ezt a nagy fordítási munkát elvégezni, mert három nyelvet ismertek: a görögöt, a szíriait és az arabot.

A missziós munka – A 6. században kezdődött a káld egyház fénykora. Hittérítői eljutottak Egyiptomba, Szíriába, Indiába és Kínába. A kereskedő utak, – különösen a híres „*Selyem-út*”, – amely a Földközi-tengert Mezopotámián át Kelettel összekötötte, a misszionáriusok útjai is voltak. Szíriai kereskedők, papok és szerzetesek vittek el a keresztény hitet a távoli keleti országokba. India evangélizálása ennek az egyháznak az érdeme. Itt a keresztény hit már a 4. században gyökeret vert. Az 525-ös évben Malabarban és Ceylonban már keresztény közösségek találhatók. Az első misszionáriusok már a hetedik században eljutottak Kínáig és ott keresztény közösségeket alapítottak. Egy kő sztéle 638-ból az akkori kínai fővárosban keresztény kolostor létezését bizonyítja. Utána India és Kína rövidesen metropolita rangra emelkedett.

637-ben a perzsákat az arabok uralma váltotta föl. A katolikosz 762-ban Bagdadba tette át székhelyét. Ebben az időben 27 metropolita és 230 püspök tartozott joghatósága alá.

Mivel Kelet Egyháza a muzulmánok hatalma alatt volt, lassan nyugat felé is tudott terjeszkedni. Az arabok a bizánci birodalom határait hódításaikkal kissé nyugatra tudták tolni, s ez az egyház Jeruzsálemben, Damaszkuszban, Alexandriában és Tarszusban püspökségeket tudott alapítani.

Kelet Egyháza a 13. században hatalmas tetőfokán volt. Katolikoszának ekkor kb. 30 metropolitája volt 200 püspökséggel, s befolyási területe nyugaton Tarszustól és Jeruzsálemtől Indián át délnyugatra, aztán Közép- és Kelet-Ázsiában Pekingig terjedt.

Bagdadot 1258-ban elfoglalták a mongolok. Ők eleinte jó viszonyban voltak a keresztényekkel, ezért az egyház a mongol hódításokból is hasznot tudott húzni. Még a legmagasabb mongol körökben is voltak keresztények. Egy turko-tatár Kínából az egyházban egy alkalommal a katolikosz rangját is elnyerte. Az Apostoli Keleti Egyház a mongol uralom alatt a hosszan uralkodó III Yhallala pátriárka (1281-1317) személyében érte el csúcát, s a mongolok Kínáig

terjedő uralma alatt akadály nélkül fejlődhetett.

E világegyház szomorú bukása – Ennek a világegyháznak a hanyatlása azonban már a középkorban elkezdődött, amikor ereje teljében volt. Ez azzal függött össze, hogy a mongol uralkodók, – akik a kereszténységet nem csak megtűrték, hanem terjedését is elősegítették – az iszlámra tértek át. Toleráns magatartásuk a keresztényekkel szemben egy csapásra megváltozott, és véres keresztényüldözéshez vezetett a mongol uralom alatt lévő országokban. Közép-Ázsiában és Kínában sok keresztény közösség feloszlott. Az egyház központja, a katolikus Bagdadban és a vallásos élet Mezopotámiában a pusztító üldözés áldozata lett, s a 14. század utolsó évtizedeiben a Közel-Kelet majdnem minden területéről eltűnt. Ebből a sokból többé soha nem is épült fel. A hajdani világegyház rövid idő alatt egyik legkisebb keleti egyházzá zsugorodott. Sokan meneküléssel mentették életüket és számuk egyre fogyott.

A 19. században a kurdok, az I. világháború idején a törökök irtották őket. Mint az asszírok kis nemzeti egyháza élt tovább az oszmán birodalomban a mai Törökország határvidékén, Irán és Irak félreeső hegyvidékein. Ezért nevezték néha ezeket a keresztényeket „hegyi-nesztoriánusoknak”.

Az örmény népirtáskor híveinek kb. felét veszítette el az egyház, s az első világháború végén már csak néhány 10 ezer híve volt.

Ma a káld egyház legtöbb tagja az egész világon diaszporában él, és kb. 400 ezer híve lehet. De annak a kevésnek, akik régi hazájukban, Irakban élnek, az üldözés ideje még mindig nem múlt el.

Az üldözött és védtelen iraki keresztények – Nagyon szomorú fejezete a káld egyháznak jelenlegi helyzetük hazájukban, Irakban. Állandóak az iszlám terroristák keresztények elleni merényletei. 2011. augusztus elejétől csak Kirkukban egy szíriai-katolikus-, egy presbiteriánus- és egy szíriai-ortodox templomot romboltak le. Sako

Louis Raphael Sako
pátriárka

érsék szerint a keresztényekre nem hallgat a bagdadi kormány, de az amerikaiakat sem érdekli a keresztények sorsa, vagy nem képesek őket megvédeni, miután a radikális erők a háború által teremtett káoszban szabad kezet nyertek. Ezért kénytelenek az iraki keresztények a szomszédos országokba menekülni. Az iraki menekültek főleg két hullámban érkeztek Jordániába. Az első 1990-ben, az „öböl-háború” előtt a kuwaiti invázió alkalmával történt. Jordániát választották Szíriával szemben, ami akkor Irak számára ellenséges ország volt. A második hullám az amerikaiak 2003-as inváziója után történt. Még ma is találunk itt sok családot, akik ezzel a két hullámmal érkeztek Jordániába. Az iraki keresztényeknek 90%-a káld rítusú. Jordánia területén Irakból kb. egymillió menekültet tartanak számon.

Az iraki keresztények „a hit mártírjai”. A káld egyház az évszázadok során súlyos adót fizetett és ma még inkább fizet hitéért. A vértanúk közül egy sem lett szentté- vagy boldoggá avatva. Irak keresztényeinek nincs idejük kanonizációs eljárást indítani.

Irodalom – Raynald Wagner OFM: Die chaldäisch-katholische Kirche, 65. Jg. 2011 Heft 3

Louis Sako, A Kaldeai-Katolikus egyház. Történelmük és feladatuk ma. Kiadva a Keresztény Orient Iniciatíva által. Linz, 2010

Marie- Armelle Beaulieu: Ein Liebesblick auf eine Kirche der Martyrer, 65. Jg. 2011 Heft 3: A kaldei-katolikus egyház /

Lerombolt város és templom Irakban

É l ő I g e

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Vágvölgyi Éva

Bölcsesség az ókori Keleten VII.

Jób könyve: Találkozás Istennel

(Jób a szenvedésben találkozik Istennel,

Jób 31,1-37.40b; 38,1-21; 40,1-14; 42,1-6.7-10)

A.) Alapgondolat

A kezdet kezdetén Isten jelen volt az ember életében, látta Isten és Isten látta őt. Mondhatjuk úgy is, hogy az ember nyitott könyv volt Isten és a másik ember számára. Aztán jött a bűnbeesés és az ember a könyvet becsukta, rejtegetni próbálta magát Isten és a másik ember elől. A bűn miatt nem mert többé Istenre tekinteni, kizárta magát abból a paradicsomi együttlétből, ami kezdetben Isten és az ember kapcsolatát jellemezte. Attól kezdve az ember Istenhez fűződő viszonyát az Istentől való félelem jellemezte. Isten mindig jelen volt és jelen van az ember számára, nem ő, hanem az ember zárja el magát Istentől, az ember csukódott és csukódik be a bűn miatt Isten előtt.

De mivel Isten a saját képmására teremtette az embert, soha nem halt ki belőle a vágy, hogy ebbe a harmóniába visszataláljon, hogy újra Isten közelében legyen, hogy lássa Isten. De saját erejéből nem volt képes arra, hogy a „könyvet újra kinyissa”, a bűn, a méltatlanság fölött érzett szégyen, a félelem visszatartotta. Jézus az, aki ezt a könyvet újra kinyitja az ember számára. Az Ige megtestesüléséig az

Istennel való találkozások, az Isten látása csak egy-egy felvillanás az ember történetében. Ilyen felvillanás Jób Istennel való találkozása is.

Hogy jön létre ez a találkozás, miért látja meg Jób Istent?

Jób elveszít mindent: anyagi javait, az egészségét, még a hozzá közel állók támogatását és részvétét is, mindenét, amije csak volt. Csak egy valamije marad meg, a hite, csak egy valakije marad meg, Isten. Végző kétségbeesésében csak hozzá tud fordulni, vele kezd perlekedni az őt ért méltatlan szenvedés miatt, miért bünteti Isten, amikor nem szolgált rá. És a szenvedésben, a perlekedésben észre sem veszi, hogy a könyvet újra kinyitja, megnyílik Isten felé. Miértjeire maga Isten a válasz, Isten látása a válasz.

Hogy van ez a látás? Én például tapasztalom (ahogy a Biblia írja: „Mert a teremtmények nagyságából, szépségéből nyilván meg lehet ismerni azok teremtőjét” Bölcs 13,5). Megtapasztalom a teremtményekben, működésében, de nem látom őt. Még Pál is azt mondja, hogy „Most ugyanis tükör által, homályosan látunk, akkor pedig majd színről színre. Most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, mint ahogy én is ismert vagyok” (1 Kor 13,12).

Mózes arca ragyogott az Istennel való találkozás után: „Amikor aztán Mózes leszállt a Sínai hegyéről, kezében a bizonyág két táblájával, nem tudta, hogy ragyog az arca az Úrral való beszélgetés miatt. Áron és Izrael fiai azonban meglátták, hogy sugárzik Mózes arca, ezért félték a közelébe menni.” (Kiv 34,29-30). Ki látja Istent, csak a lélek, vagy a test is? Úgy tűnik egész valónkkal látjuk Istent, ezért hagy nyomot a testen is. Vagy ahogy bennem szólal meg, nem egy külső hang, úgy a látás is belső élmény, nem külső látvány? A damaszkuszi úton a kísérők hangot hallottak, de nem láttak semmit.

A látás kezdete, amikor a csukott könyv kinyílik. Amikor elveszítjük az evilág hamis illúzióit.

Illés elmenekült a pusztába és amikor kínjában kimondta, hogy „»Elég volt, Uram, vedd el életemet, mert én sem vagyok jobb, mint atyáim” (1 Kir 19,4), amikor egészen pornak és hamunak érezte magát, akkor találkozhatott Istennel.

„Isten megtapasztalása a szenvedésben. Hogyan válhat számomra a szenvedés úttá Istenhez? A szenvedés lehánt rólunk minden fő-

löslegeset, kivesz a kezünkből minden hamis kapaszkodót, amivel addig áltattuk magunkat, megmutatja számunkra a dolgok valódi értékét. Megmutatja számunkra a dolgok helyes mértékét, hogy milyen kicsik és kiszolgáltatottak vagyunk, valójában „por és hamu”. A szenvedés nem büntetés, hanem lehetőség, hogy közelebb jussunk Istenhez. Persze ugyanakkor nagy próbatétel is. Mert nagyon fáj, mert nagyon félünk a bennünket elborító sötétségtől.”

A pusztaság az a hely, ahol az ember számára Istenen kívül nincs más. A szenvedés az az állapot, amikor az ember számára Istenen kívül nincs más. És az ember kinyílik, átadja magát Istennek. A kinyílás, az önátadás fokától függ, hogy mennyire találkozik vele, hogy látja-e őt.

B.) Jób 31,1-37.40b; 38,1-21; 40,1-14; 42,1-6.7-10

C.) Bevezetés

1. Találkozások Istennel a Bibliában

Az Ószövetségben az ember kezdeti, a bűnbeesés előtti bizalmas és harmónikus Istennel való kapcsolatát a későbbiekben jobbára az Istentől való félelem jellemzi. Úgy írja le az Istennel való találkozást, mint valami veszélyes dolgot, hogy a parányi ember számára Isten végtelen hatalmával találkozni akár halálos is lehet: „Gyere fel Áronnal együtt, de a papok és a nép ne lépjék át a határt, ne jöjjenek fel az Úrhoz, hogy meg ne ölje őket!” (Ter 19,24). „Az egész nép látta a mennydörgéseket és a villámokat, a harsonazengést és a füstölgő hegyet, ezért rémülten, a félelemtől remegve megállt a távolban, és így szólt Mózeshez: »Te szólj hozzánk, és meghallgatjuk! Ne Isten szóljon hozzánk, hogy meg ne találjunk halni!»” (Ter 20,18-19) „Színről-színre láttam itt Istent, mégis megmenekült a lelkem!” (Ter 32,30)

De Jóbnak nincs veszteni valója, kockára teszi a számára már csak kint jelentő életet, hogy találkozzon Istennel, hogy maga Isten válaszoljon neki, bár tudja, hogy számára nem csak önmagában a találkozás veszélyes, hanem az az ambivalens helyzet is, hogy ellenségként tekint Istenre, ugyanakkor a segítséget is tőle várja..

2. Jób bíróság elé idézi Istent

Jób szó szerint kihívja Istent, bíróság elé idézi, hogy ott ünnepélyesen bizonyíthassa ártatlanságát és felszólítja Istent, emeljen vádat ellene

Jób igazságot követel Istentől. Szeretné, ha Isten belátná panaszának jogosságát, és bizakodik, hogy enyhít a terhein. Még egy utolsó kihívást intéz Istenhez, hogy közelébe akar menni, mint egy fejedelemhez.

3. Isten találkozik Jóbbal

Az Istennel való találkozásban, ahogy az ténylegesen megtörtént, fontos hogy Isten beszédét ne izoláltan kezeljük.

Isten beszéde csak az egyik oldala volt ennek a találkozásnak, Isten tette a Happy End"-ben ugyanúgy hozzátartozik az ellene lázadó meggyőzésének és megnyugtatójának aktusához.

Isten beszéde a Jób 38,1-21-ben először provokál. Jóbban halatlan elvárás feszül, hogy egzisztenciális kérdéseire Isten jó választ adjon számára. Jahve elfogadja Jób kihívását és felel neki a viharból. A barátokat elítéli, Jóbot pedig a teremtés csodáira utalja, amelyek felülmúlják az emberi tudást és lehetőségeket és az Ő végtelen hatalmának és bölcsességének a bizonyosságai. Ha Jób Istent rendre akarná utasítani, képesnek kellene lennie arra, hogy a világ kormányzását átvegye, rendjét fenntartsa, a gonoszokat pedig eltörpje. Akkor maga Isten is dicsőítené. Ha azonban erre nem képes, illene szerényebbnek lennie (38,1–40,14). A vízilóra és a krokodilra utalás kiemeli az ember kicsiségét, tehetetlenségét (40,15–41,26). Jób számára nem marad más hátra, mint elhallgatni és magát megadni (40,1-14; 42,1–6).

4. Jób találkozik Istennel

Jahve 1. beszéde Jóbot annak belátására bírja, hogy Istennel szemben csak hallgatnia illik (40,3-5), a 2. után viszont bűnvallomást tesz és vezekel (42,6). Isten 2. beszéde után hangzik el a legfontosabb (42,5):

„Eddig szóbeszédből hallottam felőled,
most pedig saját szememmel látlak!”

Ez a találkozás radikálisan megváltoztatja Jób istenképét. Isten sokkal hatalmasabb annál, hogy az ember fel tudná fogni őt. Az Istennel való találkozást nem lehet kikényszeríteni, Isten szabad tette és ajándéka az ember számára

5. Végezetül Isten látásáról szóljanak számunkra a legilletéke-
sebbek, az Atyák, akik már egy következő, a Krisztus utáni korszak-
ban a saját tapasztalataik alapján beszélnek Isten látásáról:

Meszkín: Isten megtapasztalása az imában

Istent látni

Látás, amelyet a megismerés minden energiájával és mélységé-
vel, az ésszel, a szívvel, a lélekkel és az összes érzellemmel biztosít,
látás, ami által a megismerésben felfedezi Isten személyét mindazzal,
amit ez magával tud hozni az érzékelés határai között, szeretetet, bi-
zalmat és közösséget.

Az ember arra van meghívva, hogy lássa Istent, vagyis hogy rá
irányuljon az emberi megismerés, és ehhez használja ki minden ké-
peségét, amivel rendelkezik, legfontosabbnak tartva a szeretet és
közösség képességét.

Hogy is mondjam, Isten látása az ember belső lehetőségeitől
függ, annyit lát meg Istenből, amennyire a lélek megszentelődésével
arányos mértékben képessé válik: „Békességre törekedjete minden-
kivel, és megszentelődésre, mert e nélkül senki sem fogja meglátni
Istent”(Zsid 12,14).

Szent János apostol az Első levelében kijelenti, hogy nem jutunk
el a tökéletes szentségre, ha nem maga Isten mutatkozik meg ne-
künk: „Tudjuk azonban, hogy amikor meg fog jelenni, hasonlók le-
szünk hozzá, mert látni fogjuk őt, amint van.” (1 Ján 3,2).

De meg kell ismételnünk, hogy Isten megmutatkozása nem jelenti
a formájának vagy látványának fizikai szemmel való megpillantását,
hanem tulajdonságainak és a műveinek látását, bölcsessége és min-

den ismeretet felülmúló szeretetének megismerését. Most, ebben az életben, természetünk romlottsága miatt ez a látás nem tökéletes.

Így a hit a látás egy formája, ami azonban még nem lát tisztán, vagy még inkább csak részlegesen lát, mert még nem ért egészen a megismerésünk töredékessége miatt: „Mert töredékes a megismerésünk, és töredékes a prófétálásunk... Most ugyanis tükör által, homályban látunk” (1Kor 13,9; 12).

Ez a tökéletlenség reális és konkrét tény. Jelenleg az ember a hitnek azon a fokán áll, hogy folyton azt kérdezi, hogy Isten miért tette ezt így, és miért nem tette úgy. Az értelem sötétsége miatt, sok dolog érthetetlennek és ismeretlennek tűnik számára. De a hittel legyőzi saját tudatlanságát, a hittel legyőzi a megismerés töredékességét, a hittel keresztül jut az értelem sötétségén. Ezért a hit, legyen bár tökéletlen, ahogy Istent látja, és nem tudja teljesen felfogni Őt, mindazonáltal kegyelme egyenrangú a látás tisztaságával. Ugyanis a hit felkészít a látásra és a hitnek köszönhető, hogy mostantól fogva elnyerjük a feltámadás erejét, amelyben színről színre látjuk Istent: „Most ugyanis tükör által, homályban látunk, akkor pedig majd színről színre. Most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, mint ahogy és is ismert vagyok” – Vagyis úgy fogom ismerni Istent, ahogy Ő ismer engem. – „Most azért megmarad a hit” (1Kor 13,12; 13).

Megkérdézhajtuk: Mindebből arra kell következtetnünk, hogy az ember számára lehetetlen, hogy világosan lássa Istent, hogy ebben korszakban lehetetlen teljesen megismerni Őt?

A felelethez lelki oldalról kell jól megvizsgálnunk és mérlegelnünk a kérdést. Azt mondhatjuk, hogy Isten látása lényegében teljesen az ember szentségén alapszik. Ha az ember egészen levetkőzi természetének romlottságát és elérkezik a teljes szentségre, akkor mindenképpen meg fogja látni Istent, világosan, ahogy Ő van. Így a kezdő kérdésünk másképp alakul: Az ember ezen a módon tud eljutni a tökéletes szentség állapotára, azaz új természetet vesz fel?

A második kérdésre adandó válaszhoz tisztában kell lennünk azal, hogy lényegbe vágó módon elérkeztünk a kereszténység szívéhez: Krisztus eljött, feláldozta testét, vérért kiontotta, a hit és Szentlélek tevékenysége által ajándékol adta a vele való egységet, azért

hogy rajta keresztül el tudjuk érni a tökéletes szentséget, amely nem csak Isten látására tesz bennünket alkalmassá, hanem a vele való egységre és életre: „megmosakodtatok, megszentelést nyertetek, és megigazultatok az Úr Jézus Krisztus nevében, a mi Istenünk Lelke által” (1 Kor 6,11).

Istenbe vetett hitének, bizalmának és a szeretetébe vetett reményének növekedése mértéke szerint növekszik és fejlődik az ember saját istenlátása.

A hit a tökéletesség olyan fokára tud növekedni, ami alkalmassá teszi az embert, hogy elérje a tökéletes szentség állapotát, lehetővé téve neki hogy a mi korunkban világosan lássa Istent?

Elméleti szempontból ez lehetséges, mert egyrésről egy kötelességről van szó: „Nem azt mondtam neked, hogy ha hiszel, meglátod Isten dicsőségét?” (Jn 11,40). De gyakorlati szempontból lehetetlen, mert megakadályozzák az ember érzései és az értelme, amelyek nem egységesen fejlődnek, kétségek közt és elemezve, és ennek következménye, hogy amikor hatnak a látásra, amíg meg nem szűnnek a kétségek okai, megrontják a megismerést, csökkentik a tisztaságát.: „Uram, már szaga van, hiszen negyednapos!” (Jn 11,39).

Így az ember természete bárhogy is megújul ebben a földi létben, a testi érzékelésében és a gondolkodásában megtartja a kezdeti romlás elemeit, amelyek megakadályozzák, hogy világosan lássa Istent. Semmire tudja megsemmisíteni a kezdeti romlást, ha csak nem a sír, és utána a feltámadás. Íme, amiért az ember szempontjából, a természete és a lehetőségei miatt ebben a földi létben lehetetlen, hogy világosan lássa Istent.

De talán Isten ki tudja magát nyilatkoztatni az embernek?

Egyszerű a válasz, a hit meggyőződése alapján Istennek semmi sem lehetetlen!

Isten ki tudja nyilatkoztatni magát az embernek.

Isten kinyilatkoztatása azonban azt jelenti, hogy Isten nyilatkoztatja ki magát, vagyis hogy Isten saját szeretetétől, irgalmától és jóakarától vezérelve megmutatja magát az embernek. Ebben a kinyilatkoztatásban felfedi az ember számára lényének mélységét, és ő maga gondoskodik a megszentelődés megszerzéséről és a szükséges

erőről, hogy Isten dicsőségéről elmélkedjen: „Mert a Lélek mindent kikutat, még az Isten mélységeit is” (1 Kor 2,10).

De másrésztől az is igaz, hogy az Ószövetségben találunk olyan részeket, amelyek ellentmondanak annak, hogy Isten valóban megmutatta magát Mózesnek, Izajásnak, Jóbnak és sok másnak. Az Újszövetség azt mondja: „Mi láttuk az ő dicsőségét” (Jn 1,14) és „És meglátja minden test Isten üdvösségét” (Lk 3,6 amit az Iz 40,5-ből vesz át). „Mert az élet megjelent, és mi láttuk” (1 Ján 1,2) János szerint. És Krisztus mondja: „Aki engem látott, az Atyát látta” (Jn 14,9). És megígérte: „Aki pedig szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja, én is szeretni fogom, és kinyilatkoztatom magam neki” (Jn 14,21). Szent Pál mondja: „A Lélek mindent kikutat, még az Isten mélységeit is” (1 Kor 2,10).

72. „Az, ami az embereknek lehetetlen, az Istennek lehetséges” (Lk 18,27). Az ember valóban nem láthatja Istent magától. De Isten saját akaratóból megláttatja az emberekkel azt, amit akar, ahogy akarja, és amikor akarja. (*Lyoni Szent Iréneosz, Adversus haereses 4,20,5*)

Krisztus akarata, hogy saját dicsőségét a Tábor hegyén egy ragyogó látványban kinyilvánítsa, az Atya akarátát tükrözi vissza, aki részeltetni akarja az embert az emberi szemmel nem látható isteni fényben, hogy folyamatosan halhatatlanná téve őt, következményként megadja neki, hogy örökké éljen.

80. Ahogy azok, akik látják a fényt, fényben vannak, és részesülnek ragyogásában, így azok, akik látják Istent, Istenben vannak, részesülnek az ő ragyogásában. Mivel Isten ragyogása életre kelt, azok, akik látják Istent, életre kelnek! (vö. Zsolt 104,30) (*Lyoni Szent Iréneosz, Adversus haereses 4,20,5*)

Nagy Szent Antal tapasztalatának fejtegetésében megtaláljuk Isten látásának alapvető elemeit:

1. Ahhoz, hogy Isten látására eljussunk, meg kell szabadulnunk minden szenvedélytől, minden büntől és azok következményétől.

2. Gyakorolnunk kell az erényeket, amelyek elvezetnek az askézishez.

3. Szükséges, hogy hevesen vágyakozzunk Isten után és szeressük az igazságot.

4. Az Igazság látása, ami Isten, megszabadít a bűn szolgaságából és Isten fiainak szintjére emel bennünket, akik nem vétkezünk.

92. Akarata szerint és neki tetsző módon kinyilatkoztatta magát mindegyik szent atyának. Egyféleképpen Ábrahámnak, másféleképpen Jákobnak, és megint más módon Noénak és Dánielnek, Dávidnak, Salomonnak, Izajásnak és minden szent prófétának. Egy módon Illésnek, más módon Mózesnek. Én úgy vélem, hogy Mózes, egész idő alatt a hegyen maradt a negyven napos böjtölés alatt, a lelki terített asztalhoz járulva megízlelte annak édességét. Valamennyi szentnek megmutatta tehát, hogyan akar megpihentetni, üdvözíteni, és Isten ismeretére vezetni. (*Nagy Szent Makariosz, Homiliae spiritalis 4,13*)

D.) Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök, időtartam
1. Ének: A fényem Jézus te vagy	ének kottából	Énekelj az Úrnak, 278. o. 5 perc
2. Találkozások Istennel a Bibliában A résztvevők megbeszélik, hogy milyen kísérelő jelenségei vannak a Bibliában az Istenrel való találkozásnak (Mózes, Izajás, Ezekiel, Illés, ...) Lásd Bevezetés 1.	csoportos munka az óravezető irányításával	Szentírás 25 perc
3. Jób bíróság elé idézi Istent A résztvevők közösen elolvassák a Jób 31-et és megbeszélik a következő kérdések alapján: - Mit követel Jób? - Mit akar elérni? - Hogyan értelmezi a saját szerepét? - Jóra vezethet ez? (lásd Bevezetés 2.)	csoportos munka az óravezető irányításával	Szentírás Jób 31, tábla, kréta jegyzetfüzet, ceruza 35 perc

Feladat	Módszer	Eszközök, időtartam
4. Isten találkozása Jóbbal A résztvevők közösen elolvassák a Jób 38,1-21-et és elmondják a spontán benyomásaikat a szöveggel kapcsolatban. Következő lépésben megpróbálják megkeresni Isten válaszában mélyebb értelmét. Kérdések a szöveg feldolgozásához: - Mi a különbség a barátok válasza, akik szintén a teremtéssel érvelnek, és Isten válasza között? - Kielégítő Isten válasza, vagy még hiányérzetünk van? Az óravezető összefoglalja (lásd Bevezetés 3.)	csoportos munka az óravezető irányításával	Szentírás, Jób 38,1-21 Jób 40,1-14 tábla, kréta, jegyzetfüzet, ceruza
4. Jób találkozása Istennel A résztvevők közösen elolvassák a Jób 42,1-10. és megbeszélnek. Lásd Bevezetés 4.	csoportos munka az óravezető irányításával	Szentírás, Jób 42,1-10, jegyzetfüzet, ceruza 10 perc
5. Az óravezető előadása Isten látásáról az Atyák gondolatai nyomán (lásd Bevezetés 5.)	az óravezető előadása	Jegyzetfüzet, ceruza 15 perc
6. Befejező ima, ének	Kötetlen ima	kotta, gyertya, gyufa 10 perc

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában „Élő Ige” címmel **bibliaiskola** működik (szeptembertől júniusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig). Jelen füzetünk a száznegyedik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2019. szept. 1. Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető
Tarjányi Béla szakmai vezető

Papíruszok

Németországban régóta működik egy tudós bizottság, amely azzal foglalkozik, hogy a régi szentírási szövegtanúk alapján, azok összehasonlítása és egyeztetése alapján a lehető legpontosabban meghatározza az Újszövetség eredeti szövegét. Munkájuk eredményét rendre kiadják egy kötetben, ez az Újszövetség *kritikai kiadás-a*, a *Novum Testamentum Graece*. Ha újabb szövegtanúk kerülnek napvilágra, azokat is figyelembe véve időnként új kiadása jelenik meg ennek a kritikai Újszövetség-szövegnek.¹

Papiruszás

Papiruszok az első négy századból – Az Újszövetség görög szövegének legrégebbi tanúi az ún. papiruszok. Az Ókorban az akkor megfogalmazott szövegeket (rendeletek, levelek, gazdasági feljegyzések) kőbe vésték, agyagtáblákra vagy cserépdarabokra (osztrakák)

---

¹ Ennek alapján készült a latin Vulgáta javított változata, a latin Neovulgáta újszövetségi része is.

írták. Ezek azonban nem voltak alkalmasak hosszabb szövegek feljegyzésére. Ezért állatbőrökből lapokat készítettek, a lapokat egymáshoz varrták, így ezek a tekercsek hosszabb szövegek megőrzésére is alkalmasak voltak. Ha a szöveg túl hosszú volt, akkor több tekercsre írták, így született például Mózes öt könyve, ami valójában egy írásmű.

Az állatbőr-tekercsek azonban nagyon drágák voltak, ezért kb. Jézus idejére megszületett az ún. papirusz, amit a Közel-Keleten honos papirusz-nád szárából készítettek.² Bár ez a papirusz elég törékeny volt és hamar elhasználódott, nagy előnye volt az olcsóság, és így a kezdetben keresztények is minden szövegüket erre írták. Először ezeket a papiruszlapokat is összefűzték, így papirusz-tekercsek születtek, később azonban elkezdték a papirusz-lapokat is könyv formájában összefűzni, mert így jobban védve voltak az egyes lapok.

Kb. a 4. században érkezett el az ideje annak, hogy pergamenre írt kódexek is szülessenek, mert egyes egyházak jobban megerősödtek, hogy másoló műhelyeket tartsanak fenn, és be tudták szerezni a drágább pergamen-lapokat. Nagyobb másoló műhelyekben egyszerre több másolat is készült: egy valaki diktálta a szöveget, a másolók pedig egyszerre több kódex lapjait írták. Így készülhettek az első ismert bibliai kódexek is, a Sínai és Vatikáni kódexek.

Az Újszövetség eredeti szövegének visszaállítása során a Közel-Kelet száraz vidékein, elsősorban Egyiptomban felfedezett papirusz-töredékek rendkívül értékesek mind az eredeti szöveg felderítése, mind pedig az újszövetségi iratok keletkezési idejét illetően.

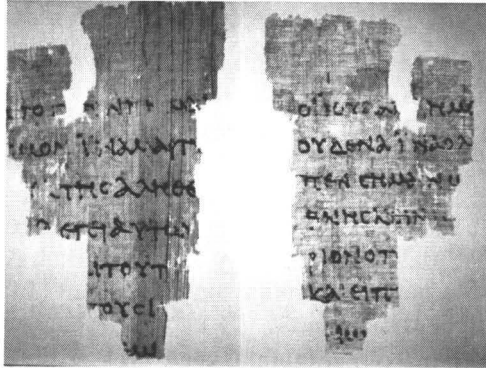
A papiruszokat feltalálásuk sorrendjében p betűvel és az ahhoz illesztett sorszámmal jelzik, pl. p⁵²; a későbbi (nagybetűs) kódexeket pedig az ábécé nagybetűivel: A, B, C stb.

Fontosabb papiruszok – Az eddig ismert legkorábbi papirusz-töredék a p⁵²-es jelzésű Papirusz Rylands, mely a Jn 18:31-33, 37-38 verseket tartalmazza. Ilyen kis terjedelme mellett mégis nagy jelentőséggel bír, hisz kormeghatározása szerint kb. Kr. u. 125-ből származik. Ezzel megdönti azt az elképzelést, hogy János evangéliuma

---

² A papirusz készítését ld.: <https://www.biblia-tarsulat.hu/fontos.htm>.

csak nagyon későn, jóval Jézus és az apostolok halála után keletkezett (valamikor Kr. u. 160 körül).

P⁵², papirusz Rylands

p⁴⁵ (ún. P. Chester Beatty I.) – Valószínűleg 250 körül készült Egyiptomban. Tartalma: Máté 20-21 és 25-26; Márk 4-9 és 11-12; Lukács 6-7 és 9-14; János 4-5 és 10-11; valamint Csel 4-17. A Dublini Chester Beatty könyvtárban található, néhány lapja pedig az Osztrák Nemzeti Könyvtárban. Nagyon megsérült és töredékes. A lapokat kódexbe kötötték, amelynek 220 lapja lehetett, ezekből csak 30 maradt meg. Mindegyik lap lyukacsos, kevés ép sora van. A lapok mérete 26 x 18 cm lehetett.

p⁴⁶ (ún. Chester Beatty II) – 175 és 225 között készülhetett. Tartalma: Róm, 1 Kor, 2 Kor, Gal, Ef Filem, Kol 1 Tessz és a Zsid részletei. Az alsó sorok minden lapon megsérültek. A lapok mérete kb. 28x16 cm, az írás átlag 11.5 cm széles oszlopban készült, oldalanként 26-32 sor-

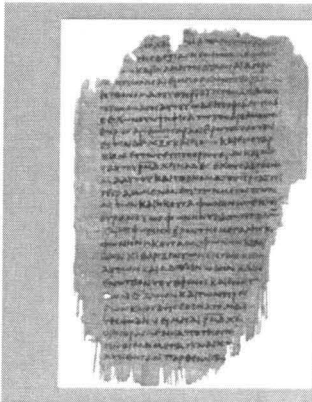
p⁴⁶, papirusz Chester Beatty II.

ban (mind a sorok hossza, mind a száma folyamatosan bővül. Lapjai meg vannak számozva. A kutatók többsége szerint a 3. század első felében készült, de van, aki szerint már az első században.

p⁴⁷ – tartalmazza: Jel 9,10-11,3; 11,5-16,15; 16,17-17,2. A 3. században írták. Szövege a Biblia alexandriai szövegváltozatával rokon, nagyon közel áll a Sínai-kódex szövegéhez.

p⁶⁶ – tartalmazza: Jn 1,1-6,11, 6,35b-14,26.29-30; 15,2-26; 16,2-4.6-7; 16,10-20,20.22-23; 20,25-21,9.12.17. Első kiadója szerint a 3. század legelején készült, de az írásmód vizsgálata alapján mások a 2. század közepét vagy elejét is lehetségesnek tartják; ismét mások szerint inkább a 4. század elején vagy közepén írhatták. Érdekessége, hogy nem közli a házasságtörő asszony történetét (Jn 7,53-8,11), ép-púgy, mint a többi korai kézirat.

Három kiváló másoló készítette, két korrektor is átnézte, javította. 1952-ben találták Jabal Abu Mana mellett Dishna-ban (Egyiptom). Az első 26 lap teljesen ép. Az egyik legfontosabb szöveg a Chester Beatty papiruszok publikálása (1933-1934) óta. Genfben őrzik. 39 fólió (78 lap, 156 oldal, az oldalak mérete 14,2x 16,2 cm, oldalakon 15-25 sor van. Szövege az alexandriai szövegváltozatot képviseli.

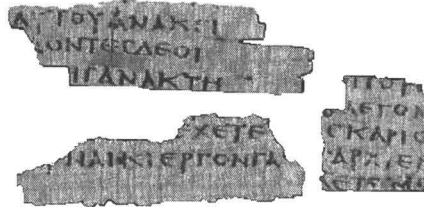

p⁴⁷ papirusz

p⁶⁶ papirusz

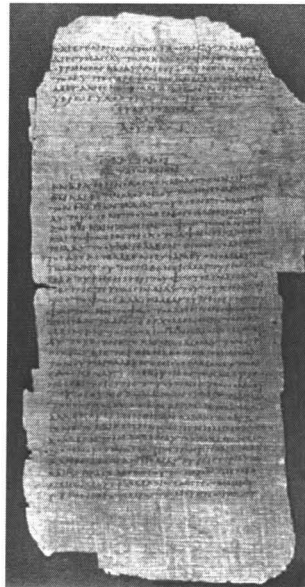
p⁶⁴ – Máté 3., 5. és 26. fejezetéből tartalmaz részleteket. Az első században készült, Kr.u. 200 körül. A kézírás a „bibliai unciális (nagybetűs) írás” kezdeteit jelzi, ami a későbbi Vatikáni és Sínai kódexek írásmódja. A szöveget mindkét oldalra írták, ez valószínűvé teszi, hogy a töredékek kódexből származnak.

p⁶⁴ papirusz

p⁷² – P. Bodmer VII (Júd) and P. Bodmer VIII (1-2 Péter) egy könyv részei. Az egyik egyiptomi régiségpiacon bukkant fel, és a svájci Martin Bodmer talált rá.

p⁷⁵ – Martin Bodmer tulajdona, Genfben található. Kb. 144 lapja volt, ebből 102 maradt meg. Nagyjából a felét tartalmazza két evangéliumnak (Lk és Jn). Írásmódja alapján 175-225-re datálható. A 4. században még használatban volt. Hiányzik belőle Lk 22,43-44 (Jézus agóniája és a házasságtörő aszszony története). Szövege az alexandriai változatot képviseli, közel azonos a Vatikáni és Sínai kódexek szövegével.

p75 papirusz

További papiruszok a 3. századból: p¹ (Mt-ből néhány vers); p⁴ (Lk részletek); p⁵ (Jn részletek); p⁹ (1 Ján részlet); p¹² (Zsid 1,1); p¹⁵ (1 Kor 7-8-ből néhány vers); p²⁰ (Jak 2-3-ből néhány vers); p²² (Jn 15-16-ből néhány vers); p²³ (Jak 1-ből versek); p²⁷ (Róm részletek); p²⁸ (Jn 6 részlet); p²⁹ (Csel 26 versek); p³⁰ (1-2 Tessz részletek); p³⁹ (Jn 8,14-22); p⁴⁷ (Jel részletek); p⁴⁸ (Csel részletek); p⁴⁹ (Ef részlet); p⁵³ (Mt, Csel részletek); p⁶⁵ (1 Tessz 1-2

részlet); és még további 7 papirusz. A 4. századból pedig 16 papirusz. (*Ld. Nestle-Aland, Novum Testamentum graece*).

Nemrégiben felfedeztek egy újabb régi papiruszt. Régi szarkofágból került elő Egyiptomban, mely egy szegényebb ember holttestét tartalmazta. Míg a gazdagok ékszerekkel és arany "szemfedővel" temették el halottaikat, a szegények csak egy papiruszt helyeztek az elhunyt arcára. Ez a papiruszlap pedig történetesen Márk evangéliumának egy részletét tartalmazta. A tudósok Kr. u. 90 előttire datálják, tehát az első század végére, amikor még Jézus életének legalább egy szemtanúja (János apostol), és más, első generációs tanítványok (így például Márk evangélista +100 körül) még életben voltak.

Tovább emeli az új papirusz jelentőségét, hogy az eddig ismert legkorábbi Márk-papirusz a p⁴⁵-ös jelű volt, mely valamikor a harmadik században keletkezett. A mostani papirusz ezért egy hatalmas lépést tesz visszafelé, egészen az evangélium írójának életidejébe, amikor még akár ő maga, vagy a könyvét ismerő közösségek ellenőrizni tudták a másolat hitelességét.

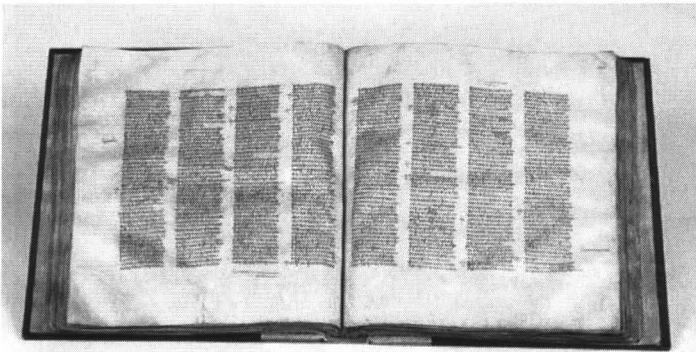
Kódexek a 4. századból – Az első nagybetűs kódexek (*maiuscula*), amelyek máig fennmaradtak, a 4. században készültek. Ezek a Sínai és a Vatikáni kódexek. Rendkívül jelentősek, mivel ezekben olvashatjuk az Újszövetség szövegét szinte teljes egészében, a szövegük pedig rendkívül megbízható és pontos, így az Újszövetség kritikai kiadása legfőképpen ezekre támaszkodik. A nagybetűs kódexek tudományos jelzése nagybetű, az ábécé sorrendjében, illetve 0-val az arab számok: 01, 02 stb.

A Sínai kódex (jele Ⲁ [héber alef], 01) kalandos története (*Gyürki László*) – A Vatikáni kódex mellett a Sínai kódex az egyik legfontosabb szövegelemleke a Bibliának. Ennek digitalizálása a közelmúltban megtörtént, és ma bárki számára megtekinthető e jelentős szövegelemleke. A négy egymástól távoli helyen őrzött kézirat digitalizálás által össze lett kötve és mindenki számára elérhetővé vált az interneten. Ismerkedjünk meg e fontos szövegelemlekek kalandos történetével.

A kódex eredeti helye a Sínai hegy lábánál épült Szent Katalin kolostor. A hagyomány szerint itt van eltemetve Szent Katalin vér-

tanú szűz³. A kolostort Justinianus császár Kr.u. 530-ban alapította. Nemcsak ikonokban gazdag, hanem híres az ősi könyvtára is. Ez annak is köszönhető, hogy a kolostor a századok viharait nagyobb veszteség nélkül vészelte át, s a moszlim uralkodók is tisztelettel viseltettek a szent hely iránt.

A kolostor szerzetesei nem voltak mindig tisztában azzal, hogy milyen kincsek rejtőznek az ősi falak mögött. Az egyik legértékesebb kézirat kalandos története is bizonyítja ezt. Az ún. Sínai kódexről van szó, amely pergamen lapokon az Ószövetség nagyobb részét és a teljes Újszövetséget tartalmazza. A szentírástudomány számára

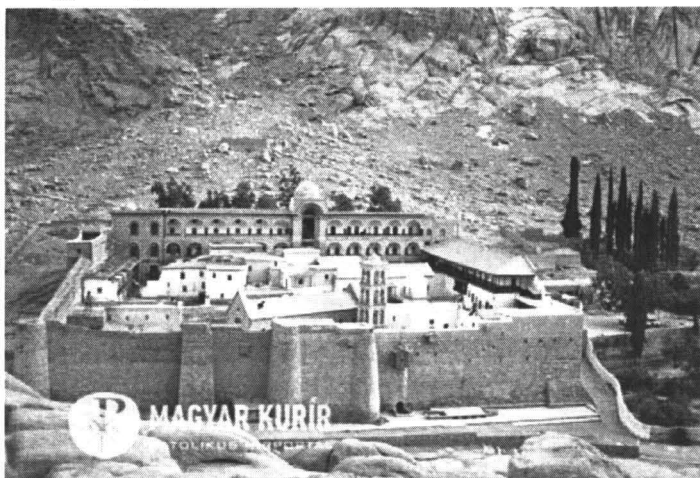
Sínai-kódex

jelentős esemény volt ennek felfedezése. A kódex egyes részei a 19. században a világ különböző könyvtáraiba vándoroltak.

---

³ A legenda szerint a bálványok tiszteletére rendezett áldozatokon keresztényként nem akart részt venni, és nyíltan ellenszegült a császár parancsának. Ezért börtönbe vetették és ötven tanult férfiút küldtek hozzá, hogy a pogányság számára megnyerjék, de a jámbor szűz oly bölcseséggel védelmezte hitét, hogy mind az ötvenen keresztényekké lettek. Először éles késekkel ellátott kerékkel akarták szétmarcangolni, ez azonban darabokra tört, ezért lefejezték. Alexandriában, 305-ben halt meg. A bölcselők, a könyvtárok, a nyomdászok, az ügyvédek, a filozófusok és a magasabb iskolák védőszentje.

A felfedezés a 19. századi német biblikus tudós, Konstantin Tischendorfnek a nevéhez fűződik (1815-1874). Tischendorf Lipcsében tanult, és a protestáns teológia professzora volt. A Szentírás megbízható görög szövegének kutatása állt élete központjában. A tudományos érdeklődés mellett ezzel hitetlen és kételkedő kortársai számára a szent könyvek megbízhatóságát is bizonyítani akarta. A világ különböző könyvtáraiban kutatott. Már Párizsban is volt egy szenzációs felfedezése. Így jutott el a Sínai Szent Katalin kolostorba is, amelynek könyvtára már akkor is világhírű volt. 1844-ben tartózkodott egy ideig ebben a kolostorban. Hamarosan itt is eredményt ért

A Sínai Szent Katalin kolostor

el: pergamen lapokra írt görög nyelvű Ószövetségi Szentírás-kézirat 129 oldalát fedezte fel. A legrégebb ismert Szentírás kézirat volt ez. Mint szakértő, azonnal a Kr.u. 4. századba sorolta az értékes lapokat. Viszont azt is tudta, hogy ez csak a kéziratok egy része. Kérdés volt számára, hogy hol lehet a kézirat többi része, és vajon ez az Újszövetséget is tartalmazza-e.

Tischendorf látta, hogy a szerzetesek milyen közömbösek kincseikkel szemben. Értékes kéziratok részei rendezetlenül heverték az állványokon. A felfedezett szöveget is egy papírkosárban találta,

amelynek tartalmát begyűjtásra használták. Tischendorf hasznot is húzott a szerzetesek értékeikkel való gondatlan bánásmódjából: a Szentírás-kéziratból 43 lapot – amelyeket nagyon jelentősnek talált – ajándékként kapott meg tőlük. Ő e 43 lapot Lipcsébe vitte, s ezek ma az ottani egyetemi könyvtár féltett kincsei. A kézirat többi része a Katalin kolostorban maradt.

Tischendorf meg volt győződve arról, hogy az általa felfedezett pergamenlapok csak egy kis részét képezik a kéziratnak, ezért kilenc évvel később, 1853-ban másodszor is felkereste a Sínai kolostort. Ez a látogatása azonban nagy csalódás volt. Az a 86 lap, amit ő első látogatásakor nem kapott meg, eltűnt, és senki sem tudta hova. Csak a teremtéstörténet egy lapját fedezte fel, mint ennek a kéziratnak részét. Ezt egy másik kódexben könyvjelzőként használták. Így aztán ez alkalommal Tischendorf új eredmény nélkül tért haza.

Mivel a kutatást nem adta fel, az 1859-es év elején újra megpróbálkozott, hogy a kéziratrészeket megtalálja. Ez alkalommal Tischendorf II. Sándor orosz cárnak, mint a Sínai kolostor ortodox védnökének ajánlásával, valamint anyagiakkal is érkezett, hogy az esetleg megtalált kincseket a cár nevében megvásárolhassa. Először azonban ez az utazás is sikertelennek tűnt. Csak az esti búcsúzás, amelyre a kolostor gazdasági vezetője hívta meg az induló tudóst, lett a szentírástudomány fénypontja. A szerzetesek Tischendorfort nem mint betolakodó idegent kezelték, hanem egészen haláláig (1874) baráti összeköttetésben maradtak vele. Mikor Tischendorf ezen a búcsúesten a kolostorban feltételezett kincsré fordította a szót, a gazdasági főnök egy csomag piros kendőbe takart pergamennel jött elő. Nagy meglepetés volt számára, hogy nem csak az Oszövetségből hiányzó 86 oldal volt a csomagban, amit Tischendorf első látogatásakor talált és ott hagyott, s ami elveszettnek tűnt, hanem egy csomó más lap is, amelyek a kézírathoz tartoztak és az egész Újszövetséget tartalmazták. Azután kiderült az is, hogy a kézirat még két korakeresztény írást is tartalmazott. Ezeket – amikor a kódexet írták – a Szentírás kánonjához tartozónak vélték: a Barnabás levélről és a Hermász Pásztor c. írásról van szó. Ma ezek nem tartoznak a Biblia könyveihez.

Ez a felfedezés a szentírástudomány számára nagy szenzáció volt. Ezzel egy teljes Újszövetség és az Ószövetségből is – néhány hiányzó rész kivételével – a 4. századból származó új szöveg került elő, és ez megbízhatóbb volt, mint az addig ismert szövegek. Csak a Vatikáni könyvtárnak van egy olyan Szentírás szövege (ez a Vatikáni kódex), amely az itt megtalált szöveghez hasonló korú, de ez akkor még nem volt általánosan elérhető és még nem publikálták.

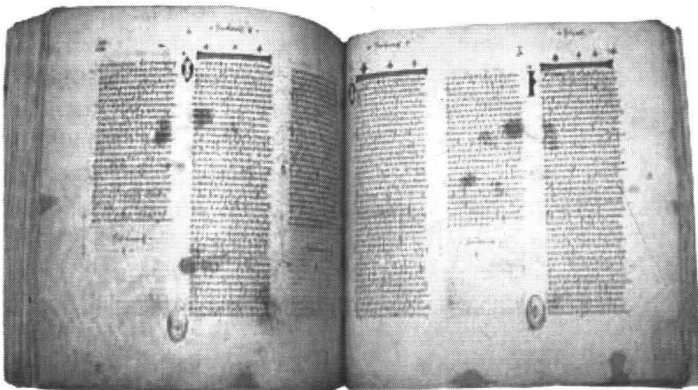
Ezután megkezdődött a kézirat vándorlása. Tischendorf engedélyt kapott a kolostor szerzeteseitől, hogy az értékes lapokat magával vigye Kairóba, a Sínai kolostor ottani ortodox fiókjához, és ott a kódexet lemásolja. Azután engedélyt kapott arra is, hogy a kéziratot Szentpétervárra kölcsönözze azzal a kikötéssel, hogy onnan a szöveg publikálása után visszahozza, ha a szerzetesek visszakérik. Tischendorfnak sikerült 1862-ben az orosz monarchia 1000 éves jubileumára a kéziratot „*Codex Sinaiticus*” címmel díszes négykötetes hasonmás kiadásban a nyilvánosságnak bemutatni.

A kézirat viszont soha sem került vissza a Sínai kolostorba. A Katalin kolostor szerzetesei ugyanis az említett jubileumra az orosz cárnak ajándékozták. A kódex Szentpétervár könyvtárában kiemelkedő helyre került. De a kódex vándorlása ezzel még nem fejeződött be: 1933 decemberében a szovjet kormány Sztálin utasítására ezt a Szentírás-kéziratot az akkor alig hihető 100.000 fontért eladta. Az összegnek felét egy nagy gyűjtési akcióban az angol lakosság adta össze. Így került a kézirat nagy része Londonba, a híres British Könyvtár tulajdonába, ahol ma, mint egyik legnagyobb kincsüket őrzik. 1975-ben a Katalin kolostorban ebből a kéziratból még további 12 lap került elő. Az Orosz Nemzeti Könyvtárban Szentpéterváron pedig még öt töredékes darab található, melyek az eladásnál 1933-ban ott visszamaradtak.

Amint látjuk, ez a kézirat ma négy külön helyen található: London, Lipcse, Szentpétervár és a Sínai kolostor. A szakemberek véleménye szerint a még hiányzó ószövetségi rész (kb. 300 lap) végleg elveszett. Valószínű, hogy a 19. században, mielőtt Tischendorf felfigyelt rá, tudatlanságból – mivel nem ismerték fel annak hallatlan értékét – a Sínai kolostor szerzetesei a szó szoros értelmében eltűzeltek.

A Sínai kolostor szerzetesei már a 19. század végén megpróbálták a kéziratot visszakövetelni. Ma is jogot tartanak rá, de eddig hiába. Először azt terjesztették, hogy Tischendorf ellopta a kódexet. Ez a vád ma egyértelműen megdőlt. A kézirat ugyanis teljesen jogosan került a tudós kezébe. Az az igazolás, amelyben Tischendorf 1859-ben kötelezi magát, hogy visszaadja a kölcsönkapott lapokat, melyeket először Kairóba, aztán Pétervárra vitt magával, most is megvan. Fennmaradt az a cárnak adott ajándékozási okmány is, amely 1869. november 18-án kelt, és amelyet a Sínai kolostor akkori apátja és a kolostor más tagjai írtak alá. Ezenkívül Oroszország ezt az ajándékot a Katalin-kolostornak bőséges pénzüsszeggel viszonzta. Ezért Londonban a British könyvtár és Lipcse könyvtára is a kézirat jogos tulajdonosának tarthatja magát.

Ha a Sínai kolostorból származó eredeti pergamen aligha kerül is egy helyre, legalább virtuálisan egyesítve van, és a világ minden sarkából a www.codex-sinaiticus.net internetcímen keresztül megtekinthető. A digitalizálás során mind a négy tulajdonos békésen összedolgozott. A Sínai kódex ma is bizonyítéka bibliaiszövegünk megbízhatóságának.

A Vatikáni kódex

A Vatikáni kódex (jele: B, 03) – a Hetvenes fordítás teljes szövegét tartalmazza (kivéve az 1-4 Makkabeusok-at és Manassze imá-

ját) valamint az Újszövetséget (hiányzik: 1-2 Tim, Filem és Zsid 9,14-13-25).

Az újszövetségi könyvek sorrendje a következő: Mt, Mk, Lk, Jn, Csel, Jak, 1 Pét, 2 Pét, 1 Ján, 2 Ján, 3 Ján, Júd, Róm, 1 Kor, 2 Kor, Gal, Ef, Fil, Kol, 1 Tessz, 2 Tessz, Zsid. A kézirat a Zsid 9,14-nél megszakad a szó közepén a 1518. oldallal. A Zsid levél folytatását és a Jelenések könyvét egy tizenötödik században folyóírással készült kézírással pótolták; ennek a pótlásnak a körülményei és a használt alapszöveg ismeretlen. Nyitott kérdés, hogy a Vatikáni Kódex eredetileg tartalmazta-e a pasztorális leveleket. (1 Tim, 2 Tim és Tít).

Az újszövetségi szövegekből tizenhárom vers hiányzik: Mt 17,21; 18,11; 23,14; Mk 9,44; 9,46; 11,26; 15,28; Lk 23,17; Jn 5,4; Csel 8,37; Csel 15,34; 24,7; 28,29. Ezeket a verseket a II. Vatikáni Zsinat határozata alapján készült Nova Vulgata (Neovulgáta, a Vulgáta revíziója) már nem tartalmazza, így a nálunk kiadott Káldi-Neovulgáta bibliafordítás sem.

A Vatikáni kódex a negyedik század elején készült, valószínűleg Alexandriában. A javítások, glosszák és a szöveg- valamint a díszítésbetoldások arról tanúskodnak, hogy a kódexet elég hosszú ideig szorgalmasan használták. Lehetséges, hogy idővel Konstantinápolyba került, ott fedezték fel kevéssel a görög delegációnak a firenzei zsinatra (1439-1445) történt elutazása előtt, és elvitték ajándékba a pápának. A feltételezés csábító, de nincs igazolható alapja. Annyi bizonyos, hogy a kódex 1475 óta a Vatikáni Könyvtár tulajdona, s csak rövid időre került el onnan: 1797-től 1815-ig Párizsban volt.

Az ószövetségi részt (Hetvenes fordítás) már 1586-1587-ben nyomtatásban kiadták (Sixtina-kiadás), mert a Hetvenes fordítás volt az Egyház Ószövetsége az első századokban. 1968-ban megjelent az egész Vatikáni kódex, az eredetivel teljesen megegyező facsimile ('hasonló') kiadásban. (A kódex részletes ismertetése megtalálható a bibliatarsulat.hu/doctab/vaticani.doc címen.)

Fontos szövegtanú még az ún. **Alexandriai kódex** (jele A, 02), amely már az 5. században készült. A Codex Alexandrinus, azaz az Alexandriai kódex, egy a Kr.u. V. századból származó görög nyelvű kézirat, a Codex Vaticanus és a Codex Sinaiticus mellett a Biblia

legrégibb és legtekintélyesebb kéziratának egyike. Eredetileg az alexandriai pátriárka könyvtárában őrizték, innen kapta a nevét. Feltehetőleg a készítési helye is Egyiptom volt.

A 773 fennmaradt fólión kisebb hiányoktól eltekintve a Biblia katolikus kánon szerinti teljes görög szövege, ezen belül a Szeptuaginta-féle Ószövetség olvasható. Az Újszövetség 143 foliót tesz ki. A kódex hézagosan tartalmazza a Máté és János evangéliumát, valamint a Korintusiaknak írt 2. levelet. A szentírási könyveken kívül tartalmazza Római Szent Kelemen pápa levelét, valamint egy homíliát, mely Kelemen 2. levele címet viseli.

A kódex mérete 32,1x26,4 cm. A szöveg két oszlopba, oszloponként 46-52 sorba, barna tintával íródott.

Az evangéliumok szövege a bizánci, a levelek szövege az alexandriai szövegcsaládba tartozik. Folyamatosan írt szöveget tartalmaz (scriptio continua), az ószövetségi idézeteket jelzi. Úgy tűnik, hogy 5 kéz dolgozott rajta, az Ószövetségen 2, az Újszövetségen 3.

A Codex Alexandrinus volt az első nagybetűs kódex, mely világszerte ismert volt. Amikor Cyrill Lucar, alexandriai pátriárka Konstantinápolyba költözött, magával vitte ezt a kódexet. Ő ajánlotta I. Jakab angol királynak, aki mielőtt átvehette volna, meghalt. Így kapta meg 1627-ben I. Károly angol király. A kódex a British Museum egyik büszkesége. 1973-ban a British Museum és a British Library egyesült, így most a könyvtár őrzi a Codex Sinaiticus (nagyobb részével) együtt ezt a kódexet is.

Az Alexandriai kódex

Szent Jeromos, a fordítók védőszentje

A kezdet kezdetén – A születésével kapcsolatban annyit elárulhatok, hogy még a történelemkutatók sem tudják a pontos évszámot, de körülbelül 347-ben született a dalmáciai Stridóváron, és 420-ban hunyt el Betlehemben. Igen jómódú keresztény család tagjaként látta meg a napvilágot, és annak ellenére, hogy a családja keresztény volt, Ő maga csak a húszas éveiben keresztelkedett meg Rómában egy álom hatására, melyben meglátogatta őt egy angyal, aki kivette kezéből a könyveket és az égi bíró elé vezette.

A zarándok út – Megkeresztelkedése után még néhány évig Rómában élt, majd Galliába ment, és onnan Trierbe. Ide érkezése után kezdett el a teológiával foglalkozni.

Valószínűleg a teológia hatására csatlakozott egy aszkéta csoporthoz 373-ban, majd később zarándokútra indult a Szentföldre, ahol öt teljes évet töltött el remeteként egy sivatagban. 378-ban, egyes források szerint 379-ben tért vissza Antióchiába, ahol Paulus püspök pappá szentelte.

Visszatérés a Szentföldre – Élete során sok vitába keveredett, heves természete, de főként teológiai nézetei miatt, illetve fordításait is gyakran bírálták, emiatt testvérel Antiokheiába mentek majd később a Szentföldön telepedtek le, ahol négy kolostort alapítottak, hármat fiatal lányoknak, egyet pedig a barátoknak. Ez utóbbiban élt élete végéig. Halála után a maradványait a Santa Maria Maggiore bazilikában temették el újra a 7. században.

Fordítás – A Vetus Latinában, vagyis az ólatin Bibliában szereplő hibásan fordított részeket kijavította az eredeti szöveg alapján. Az így átírt Vetus Latinát nevezték el Vulgatanak. A későbbiekben a Vulgáta alapján fordították le több nyelvre a Bibliát egészen a 20. század közepéig. Emellett lefordította még az Ószövetség egyes részeit, valamint A példabeszédek könyvét és A krónikák első és második könyvét is.

A helyes megfejtés, nem más mint Szent Jeromos, aki a korai egyház teológusa, a négy nyugati egyházatya egyike, a Vulgata alkotója és nem utolsó sorban a fordítók védőszentje.

Jelképek, amikkel ábrázolják

Oroszlán – A monda szerint egyik nap besétált a kolostorba egy sánta oroszlán, amelytől megijedvén az összes ott levő testvér futott, amerre látott Szent Jeromos kivételével. Jeromos elébe ment az állatnak, közelébe érve látta, hogy az oroszlán mancsába egy hatalmas tüske fúródott. Azonnal a segítségére sietett, kiszedte az állat mancsából a tüskét, majd gondosan bekötözte. Ettől kezdve az oroszlán a hűséges barátjává vált.

A koponya és a feszület – Először is itt szeretném megemlíteni olyan festők nevét, mint Peter Paul Rubens, Caravaggio, Francisco de Zurbarán vagy Albrecht Dürer, akik mind-mind készítettek festményt Szent Jeromosról. Az összes festő művében fellelhető valamilyen motívum egyike. Ilyen például Cavaraggio Szent Jeromos olvas című műve, amelyen a festő egy koponyát helyez el Jeromos nyitott könyvében. Vagy megemlíthetjük akár Dürer 1514-ben készült rajzát, itt Dürer például Szent Jeromos cellájának egyik polcán helyezett el egy koponyát, vagy például Blanchards Jaques festményén Szent Jeromos egy koponyát tart a kezében és mellette egy feszület látható.

A fordítók védőszentje – Mint már az elején említettem, Szent Jeromos volt az első, aki megalkotta az első teljes latin bibliát, azaz a Vulgatat. A későbbiekben a Vulgata alapján fordították le több nyelvre a Bibliát egészen a 20. század közepéig. Ez, tehát a Vulgata megalkotása volt az alapja annak, hogy Szent Jeromost nevezték ki a fordítók védőszentjének, és ezért az Ő ünnepén tartjuk meg évről-évre a fordítók napját.

International Federation of Translators, azaz a Fordítók Nemzetközi Szövetsége kezdeményezésére 1991 óta szeptember 30-án – Szent Jeromos napján – ünnepeljük a fordítók napját.

Báthory László – A magyar bibliafordítások első változatai a 15. század folyamán születtek, de korabeli példány nem maradt fenn, azonban a Jordánszky-kódex nagy valószínűséggel Báthory bibliafordításának másolata a XVI. század elejéről (1516–1519).[2] Gyöngyösi Gergely pálos főperjel 1525-ös Krónikája és Bod Péter 1766-ban megjelent könyvének utalása nyomán feltételezik, hogy az egyik

első magyar nyelvű fordítás szerzője Báthory László lehetett 1456-ból.

Iskoláit Itáliában és Franciaországban végezte. Miután visszatért Magyarországra, részt vett Hunyadi János török elleni harcaiban. 1435-ben Somló birtokosa volt. Mikor azonban látta, hogy V. László udvara Hunyadi János árvái ellen fordul, a világból kiábrándulva belépett a pálos rendbe. Ezután a hittudományoknak szentelte életét.

A pálosok évkönyveiből tudjuk, hogy ő fordította magyar nyelvre, számos szent életén kívül, az egész Bibliát.

Mivel elmélyülten akart dolgozni, elhagyta a kolostort, és a Nagy-Hárs-hegy tetején lévő kis barlangba húzódott vissza. Itt remetéskedett 20 évig, 1437-től 1457-ig. Ez idő alatt fordította le a teljes Bibliát, és készült el latinból fordított műve, a Szentek élete. A barlangban végzett bibliafordítási munka azonban az életébe került. A vezekléstől, böjtöléstől elgyengülve tért vissza a budaszentlőrinci pálos kolostorba, ahol meghalt. Halála napján még misézett. A kolostor templomában, a Szent István-oltár előtt temették el. Műve Mátyás király Corvinái között is helyet kapott, de annak a török hódoltság korában nyoma veszett.

Báthory László arcképét a Magyar Nemzeti Múzeumban őrzik, amelyet egy szentlőrinci pálos szerzetes festett 1456-ban.

Káldi-Biblia – Káldi György – Az első magyar bibliafordítás Károli Gáspár nevéhez fűződik. A kálvinista lelképásztor 1586-ban kezdte meg a munkát, s műve 1590-ben jelent meg Vizsolyban. Ugyanebben az időben, vagyis az 1600-as évek elején fogott bele a katolikus változat átültetésébe Káldi György. A jezsuita szerzetes rendtársa, Pázmány Péter esztergomi érsek felkérésére dolgozott a fordításon, hogy aztán műve 1626-ban jelenjen meg Bécsben. Most a Vaterán az egyik eredeti, bőrkötéses, az Országos Széchényi Könyvtárban restaurált példányt hirdetik megvételre 3 280 000 forintért.

„Szent Biblia. Az egész keresztyénségben bé-vött régi deák bötüből magyarra fordította a Jésus-alatt vitézkező társaság-béli nagy-szombati Káldi György pap.”

Káldi tevékenységének jelentőségét jelzi, hogy a magyar Katolikus Egyháznak – kisebb javításokkal – 1971-ig az ő fordítása volt a hivatalos Szentírása. A Káldi- és a vizsolyi bibliából számos szó, szófordulat, közmondás vált a mindennapi nyelv részévé. Példa erre a *júdáscsók*, *tamáskodik*, *ádámkosztüm*, *matuzsálem* szavak mellett a *mosom kezeimet*, *tiltott gyümölcs*, *tékozló fiú*, *salamoni ítélet* szókapcsolat, valamint az „*Elsőbből lesznek az utolsók*”, „*Aki nem dolgozik, ne is egyék*”, „*Aki másnak vermet ás, maga esik bele*”, „*Aki keres, az talál*” közmondás.

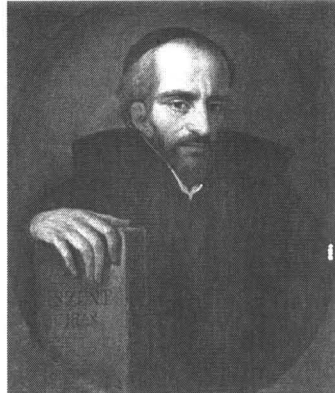
Míg a Károli-fordításból alig száz eredeti példány maradt fenn, a Káldi-szentírásból jóval több. Ennek egyik oka lehet, hogy utóbbit nem forgatták olyan gyakran, mint a vizsolyit. A protestánsoknál ugyanis kötelező és népszerű volt a bibliaolvasás, így a könyveket a mindennapos használat során „elnyűtték”. Ezzel szemben a katolikusok úgy tekintettek a magyar nyelvű bibliára, mint amit értő kísérés mellett kell olvasni, így a Káldi-biblia példányai ritkábban kerültek családokhoz, többnyire érseki, püspöki könyvtárakban tartották, és így megőrizték őket.

Káldi Györgyről és a fordítás kulisszatitkairól – köztük a szerzőség vitatott kérdéséről és az egyházi cenzorok által végrehajtott változtatásokról – további részletek alább olvashatók. (*Forrás: Jezsuita.hu – Magyar Kurír*)

Káldi György élete – 1573. febr. 4. Nagyszombat. Nyelv: magyar. SJ 1598. máj. 7. Róma. Psz. 1602. Róma. F. 1612. máj. 27. Brünn. †1634. okt. 30. Pozsony.

Azok közé a jezsuiták közé tartozott, akik Pázmány Péter vezetése alatt a 17. század első évtizedeiben megvalósították a királyi Magyarországon a katolikus reformot. A kétéves noviciátus után még két évig teológiát tanult. 1602-ben Erdélybe kellett volna mennie, de az ottani zavaros helyzet miatt a csehországi Brünnbe küldték, ahol az újoncmester segítője lett. 1603-ban Vágsellyére került, majd két év múlva Erdélybe. Előbb Kolozsváron, utána Gyulafehérváron volt, ahol 1605–6-ban magyar nyelvre fordította a Szentírást. Amikor 1606-ban Bocskai István fejedelem kiűzte Erdélyből a jezsuitákat, Olmützben lett a kazuisztika tanára. 1611-től újoncmester volt

Brünnben, ahonnan 1616-ban húsz újonccal az ausztriai Leobenbe költözött az új noviciátusba. 1617-ben az újra megnyitott nagyszombati házban lett főnök, de ezt a hivatalt egy év múlva túlságos szigorra miatt fel kellett adnia. Ettől kezdve hitszónok volt. 1620-ban Bécsben előkészítette szentbeszédeinek kiadását. 1623-ban visszatért Nagyszombatba hitszónoknak. 1626-tól Bécsben lelkipásztor volt és a magyar Szentírás kiadását készítette elő. 1629-ben a tartományfőnök helyettese, 1630-tól haláláig pozsonyi rektor volt. Pázmány mellett, aki a magyar próza legnagyobb képviselője, Káldi volt a legjobb stilszta. Magyar szentírásfordítása és szentbeszédei pótolhatatlan segítséget nyújtottak a korszakú papságnak és világi lelkipásztori segítőiknek, a licentiátusoknak, hivatásuk teljesítésében.

Káldi György SJ

Szentírásfordítása máig is súlyos problémákat vet fel. Az első a szerzőség kérdése. Létezik egy javítatlan Káldi-kézirat, mely jelzi minden szentírási könyv végén a fordítás befejezésének idejét. Az Újszövetség fordítását Gyulafehérváron kezdte 1605. október 11-én, de 1606. november 11-én el kellett hagynia Erdélyt, amikor befejezte Izajás próféta könyvét. Lengyelországon keresztül december 24-én érkezett Olmützbe, és 1607. március 25-én befejezte az egész Biblia fordítását. Felmerült a kétség, hogy Káldi képes lett volna ilyen aránylag rövid idő alatt befejezni munkáját. Arra gondoltak, hogy esetleg Szántó István fordítását használta volna. Ezt azonban Káldi fordításának előszavában elveti. Szántó 1600 óta dolgozott egy fordításon. Bocskai felkelése alatt összes kéziratát elveszítette, és csak 1608-ban kezdett el egy újabb fordítást. Káldi kézirata és a nyomtatott szöveg eltéréseit a censorok munkájával hozhatjuk kapcsolatba. A magyar püspökök és a tartományfőnök három pátert neveztek ki és tettek szabaddá erre a feladatra: Káldi Márton, György testvérét, Forró Györgyöt és a héber nyelvben járatos Rumer Gergelyt. Ők

Grazban a Vulgata, a görög és a héber Szentírás alapján dolgoztak. Így Káldi elsőrangú magyar stílusa összekapcsolódott a revizorok tudományos munkájával, érthető tehát, hogy a Káldi-biblia évszázadokra a magyar fordítás alapjául szolgált. Csak 1975-ben jelent meg egy teljesen új magyar Szentírás. (Forrás: *Jezsuita.hu – Névtár*)

Megmenekült Bibliák – Csak a Bibliája maradt sértetlen a hős diáknak a kollégiumtűzben – 2019. jan. 23.-án leégett a Károli Gáspár Református Egyetem Ráday utcai kollégiuma. Borza Ferenc teológus hallgatónak hatalmas szerepe volt abban, hogy társai kimenekültek az épületből. Múlt héten szerdán, a tragédia estjén, Borza Ferenc a közeli közértbe ment vacsoráért. Amikor visszatért, már füstölt a Ráday utcai kollégium épülete. Egy társának azonnal jelezte, hogy járjanak szobáról szobára, és szólítsák fel menekülésre a többiüket. “Nem volt idő gondolkodni, az volt a fontos, hogy mindenki kijusson.” – mesélte az ECHO TV-ben. Elmondása szerint a menekülők között nagy volt az összetartás, mindenki járta a szobákat, és a különböző helyiségeket, hogy értesíthessék egymást. A diákok nem tudták hol van a tűz gócpontja, csak az egyre erősödő füstöt érzékelték.

Borza Ferencnek mindene oda lett a katasztrófában, ugyanakkor csodával határos módon az ágya mellett tartott Bibliája sértetlen maradt. Forrás: *777blog.hu 19.01.30.*

Porig égett a templom, kivéve a bibliák – Csodával határos történetet osztottak meg az amerikai Coal City tűzoltói a Facebookon: egy templomtűzhez vonultak ki, amely az eloltás után olyan forró volt, hogy először ki kellett menniük a lánglovagoknak az épületből, nem bírták elviselni a hőséget. Amikor visszatértek, döbbenet látták, hogy a templom összes berendezése megsemmisült, de a porig égett templom összes Bibliája és keresztje sértetlen maradt a pusztító tűzben. Forrás: *777blog.hu 19.04.12.*

A Niceai Zsinat

A 325. május 20. és július 25. között Níceában tartott zsinat volt a kereszténység első egyetemes zsinata. A zsinatot az arianizmus elítélésére hívta össze Nagy Konstantin. I. Szilveszter pápa idős kora miatt csak képviselőket küldött. Az egész birodalomból 318 püspök gyűlt össze. A zsinat üléseit a császár nyári palotájában tartották.

Áriusz tizenhét követője élén személyesen védte tanait, vele szemben az ankürai Markellosz, az antióchiai Euszthiosz püspökök és az alexandriai *Szent* Atanáz diákónus képviselték az igaz krisztológiát. Ők dolgozták át a Cézáreai Euzébiosz által előterjesztett cézáreai keresztvárosi hitvallást a Niceai Hitvallássá, melyet két püspök kivételével a zsinat minden illetékes résztvevője aláírt. Áriuszt kiközösítették, az arianizmust elítélték. A császár a zsinat hitvallását birodalmi törvényként kihirdette, Áriuszt száműzte.

Ezután még egy hónapig különböző ügyeket tárgyalt a zsinat: 1. A húsvét dátumát a tavasz napéjegyenlőségét követő holdtölte utáni első vasárnapra rögzítették, kiszámítását és kihirdetését Alexandria püspökére bízták. A császár ezt a határozatot is törvényerőre emelte. 2. Húsz kánonban egyházfegyelmi szabályokat fogalmaztak meg.

A zsinat után Konstantin császár az atyákkal együtt ünnepelte uralkodása 20. évfordulóját. (*MKL*)

***Nagy Konstantin megnyitó beszéde*¹**

Mindenki feszült figyelemmel nézett a császárra, az pedig csillogó szemmel, derűs nyugalommal a jelenlévő püspökökre tekintvén összeszedte a gondolatait, majd higgadt és kegyes hangon a következőképpen szólt:

„Barátaim! Az volt legfőbb óhajtásom, hogy társaságtoknak örvendezhessek, és most, mikor ezt elértem, nyilvánosan adok hálát a mindenség urának, hogy nekem

---

¹ Euzébios: Constantinus élete. III 11-14.

minden egyéb (adománya) betetőzéséül ezt a minden jónál különb látványt megengedte. Arra gondolok, hogy titeket itt összegyűlve találak, és mindannyiatok közös, egyetértő viselkedésének lehetek tanúja. Tehát senki irigy ellenség ne zavarja meg boldogságunkat, sem a daimón, a bűn kedvelője, miután a zsarnoki uralkodók Isten elleni harca (Theomachia) a megváltó Isten ereje folytán megszűnt, az isteni törvényt most más módon, gyalázkodásaival ne próbálja gyengíteni. Mert én minden háborúnál és félelmetes harcnál súlyosabbnak ítélem az Isten gyülekezetének belső meghasonlását, és ezt a külső háborúskodásnál is gyászosabbnak látom. Amikor ellenségeimen a hatalmasabb akaratából és segítségével győzedelmeskedtem, azt hittem, nincs más hátra, mint hogy hálát adjak Istennek, és együtt örvendjek azokkal, akiket ő szabadított meg általunk. Amikor pedig várokozásom ellenére a ti meghasonlástokról (diastasis) hallottam, a hírt nem tartottam másodrendű fontosságúnak, hanem, óhajtván, hogy közreműködésem révén ez is orvoslásra találjon, haladéktalanul összehívtalak benneteket. Örvendek, mikor gyülekezeteteket látom, de óhajtásaimat csak akkor mondhatom teljesülteknek, ha meggyőződtem róla, hogy léleekben egyesülve, valamennyien azt a közös, békés egyetértést gyakoroljátok, amelyet nektek, mint Isten papjainak, illő volna mások számára is megszereznetek.”

Ezeket mondta a császár latin nyelven, egy másik pedig tolmácsolta, majd (a császár) a zsinat (synodos) elnökeinek adta át a szót. Ekkor az egyik fél vádakkal halmozta el a másikat, azok pedig védekeztek, és viszont gyalázkodtak. Miután mindkét részről sok mindennel előhozakodtak, és így eleinte heves vita lángolt fel, a császár türelmesen hallgatta valamennyiüket, és feszült figyelemmel fogadta az előadott érveket, és részenként válaszolván a két fél nyilatkozataira, lassanként közelebb hozta egymáshoz a vitatkozó feleket. Kegyesen tárgyalt mindegyikükkel, és görögül beszélt, mert ezt a nyelvet is ismerte. Barátságosnak és nyájasnak mutatkozott, és így egyeseket meggyőzött, másokat megszegényített szavaival, a helyesen szólókat megdicsérte, és mindnyájukat az egyetértés felé terelte, míg végül minden vitatott pont tekintetében egy értelemre és egy véleményre segítette őket.

Így került sor egyhangúan a Hitvallás elfogadására, és a Húsvét mindnyájuknál azonos időpontjának közös megegyezéssel történő megállapítására. Az írásba foglalt közös határozatokat az egyes (püspökök) aláírásával is szentesítették. Mindezek megtörténtével a császár kijelentette, hogy az egyház ellenségén ezzel aratta második győzelmét, és a győzelem örömére ünnepi istentiszteletet tartatott.

Mi is történt Niceában?

Níceába Alexandrián át vezetett az út. Ebben az észak-egyiptomi városban volt az ókor legnagyobb könyvtára és az intellektuális gondolkodás központjának számított, ahol sok ismert teológus is élt. Egyiküket Alexandernek hívták, aki 313 és 328 között Alexandria érseke volt, és nagyon komolyan vette posztját. Rendszeresen tartott szemináriumokat, amelyeken a történetünk szempontjából fontosnak bizonyuló Áriusz, az egyik nagy egyházkerület presbitere is részt vett. Áriusz és Alexander azonban eltérő véleményen voltak Jézus isteni státuszát illetően. Míg Alexander meg volt győződve arról, hogy Jézus az Atya valamennyi tulajdonságával rendelkezik, beleértve örökkévalóságát is, addig Áriusz tagadta ezt. Áriusz szerint Jézus csupán hasonlított az Atyára, és nem öröktől fogva, csak a teremtés előtt-től létezett, bár neki is része volt a teremtésben, illetve dicsőségben a teremtés felett állt, de maga is teremtmény, akit Isten a semmiből teremtett valamikor az örök múltban. Vagyis Jézus örökölte az Atya isteni tulajdonságait, azonban szerinte a természetük nem azonos. Kicsit kevésbé isteni.

Alexander azt tartotta, hogy az isteni természet abszolút: Jézus vagy Isten, vagy nem. Alexander ezt az üdvösség szempontjából is fontos kérdésnek tartotta, így minden alkalmat megragadott, hogy hangoztassa álláspontját és cáfolja Áriusz nézeteit. Áriusz azonban kitartó volt. Alexander úgy érezte, hogy cselekednie kell, és bár szelíd embernek és konfliktuskerülő vezetőnek tartották, Krisztus természetének kérdését túl fontosnak tartotta ahhoz, hogy annyiban hagyja az ügyet.

318-ban 100 püspök részvételével tanácskozást hívott össze Alexandriában, hogy hivatalosan is megfosszák Áriuszt egyházi tisztségétől.

Áriusz dühöngött. Nem volt hajlandó elismerni az őt kitagadó eljárást, és a mai Törökország területén található Nikomédiába vonult vissza, hogy híveket toborozzon maga köré. Legfőbb támogatója Nicodémiai Euzébiosz volt, aki Konstantin császárnak is rokona, és a császár udvari teológusa volt. Áriusz és Euzébiosz levélíró kampányba fogtak, hogy megkeressék azokat a püspököket, akik nem vettek részt az Áriusz elleni eljárásban. Áriusz igen jó publicista hírében állt. Olyannyira, hogy tanításait gyakran versbe szedte. és időnként még „dallamot is költött hozzájuk, hogy azokat a tengerészek, a molnárok és minden utazó énekelhesse”. Rövid időn belül Áriusz nézeteit hirdető falfirkák és szórólapok lepték el a környéket, a vita pedig az utcai erőszakig fajult. Befolyásos barátja segítségével Áriusz igazi vihart kavart fel, aminek hatása még a császári udvarban is érezhető volt.

Konstantin számára, aki végre a hatalma útjában álló utolsó riválistól is megszabadult, és 324-ben a Római Birodalom egyeduralkodója lett, kínos volt a püspökök közötti viszálykodás. Békét akart a birodalmában, és a pontot trónra lépésének 20. évfordulóján akarta feltenni az i-re.

325-ben valamennyi püspökét magához hívatta az egyház történelmének első ökumenikus tanácskozására. Konstantin, aki általában Bizáncban (a későbbi Konstantinápolyban, a mai Isztambulban) tartózkodott, ideiglenesen Níceába tette át udvarát, amíg a később az ő nevét viselő fővárost átépítették. A császár úgy gondolta, hogy Nícea tökéletes helyszín a találkozóhoz, ahol a püspököket hercegekhez méltó pompával fogadhatja és kényeztetheti. A császár saját költségén és saját császári járművein szállíttatta a városba vendégeit. A kényeztetés részeként üdvözlő ajándékokkal, mesés lakomákkal és fedelmi szállással várta őket. A szálláshelyek „leírhatatlanul pompásak voltak”. Konstantin mindent megtett annak érdekében, hogy egységet teremtsen birodalma egyházában. A végső szó azonban mégsem az övé lett.

A Niceai Zsinat

A Niceában összegyűlt püspökök a pompát kevésbé, az üldöztetést annál jobban ismerték. Sokan személyesen élték át Diocletianus és Maximianus császárok igazságtalanságait. Diocletianus elkobozta a keresztény írásokat, felgyújtatta a keresztények épületeit, és letartóztatta a papság tagjait. Maximianus kivégeztette, megcsonkította vagy száműzte azokat, akik nem voltak hajlandók megtagadni Krisztust. A zsinaton résztvevő Paphnutius a jobb szemét veszítette el, bal lábára pedig sánta lett az üldöztetés miatt, majd száműzték is, amiért kereszténynek vallotta magát. Mások nem tudták használni ujjukat a tüzes kínszerek miatt, és sokan veszítették el egy-egy végtagjukat. Egy ókori szerző bizonyága szerint „az egybegyűlték egy mártírhadseregére hasonlítottak”. Azoknak, akik ennyit szenvedtek a lelki feddhetetlenség érdekében, nem lehetett csakúgy megmondani, hogy miben higgyenek Krisztust illetően, és ezen semmilyen császári nyomás nem volt képes változtatni.

A Niceában összegyűlt püspököket amúgy is sokkal jobban érdekelte a prédikálás, mint a politika. Közösségeik sorsa és az apostoli hagyományok megtartása foglalkoztatta őket, nem holmi teológiai újítások, és inkább figyeltek a Lélek hangjára, mint a császárra. Vagyis a zsinat nem egymástól elszigetelt véleménnyel rendelkező emberek gyülekezete volt. Ellenkezőleg. A Krisztust személyesen ismerő első pásztorok által rájuk hagyott kollektív bölcsességet hozták közös tető alá, hogy saját egyházukat rövid időre hátrahagyva megbeszéljék a keresztény közösséget foglalkoztató fontos kérdéseket.

Konstantin tudta, hogy a megoldás csakis a jelenlévő püspökök és az általuk képviselt hívő közösségek hitbeli meggyőződésével összhangban születhet meg.

A császár nem volt valami nagy teológus, így teológiai tanácsadóját, Hosiust kérte meg, hogy foglalja neki össze a vita lényegét. Hosius tisztában volt azzal, hogy a Niceába várt vagy háromszáz püspök nagy része nem könnyen fogadná el Áriusz nézeteit. Mindössze harmincan voltak, akik készek voltak kijelenteni, hogy a Fiú teremtmény, az egybegyűlték talán

legnagyobb hányada pedig még hezitált a kérdésben, mivel nem értették tisztán a szembenálló nézeteket.

Mivel Konstantint nem a teológia helyessége, mint inkább a birodalom egysége érdekelte, olyan megoldást akart, ami a többség támogatottságát élvezi, függetlenül attól, hogy végül miben fog állni az. Áriusz követői akaratokon kívül segítségére voltak ebben. A tanácskozás kezdetén szükségét látták, hogy valaki érthetően ismertesse Áriusz pozícióját. Püspöki rang híján Áriusz nem volt tagja a püspökök tanácsának, így barátja, Euzébiosz kapta meg a lehetőséget, hogy prezentálja álláspontjukat, aki legjobb tudása szerint kifejtette, hogy miért nem gondolja a Fiút az Atyával egyenlőnek és nem örökkévalónak. Roger E. Olson egyháztörténész így ír erről:

„Némelyik püspök a fülét is befogta és kiáltozni kezdett, hogy valaki vessen véget az istenkáromlásnak. Egy Euzébiosz közelében álló püspök megragadta a másik kezében lévő papírokat, a földre dobta és megtaposta őket. Mondhatni egész zendülés támadt a püspökök között, aminek egyedül a császár parancsa volt képes véget vetni.”

A Jézus Istennel való egyelényegűségéről szóló vita hevében Mirai Szent Miklós állítólag felpofozta vitapartnerét, Áriuszt.

A korábban hezitáló püspökök rövidesen a túloldalról meredtek Áriuszra. Egyértelművé vált, hogy korábban nem voltak tisztában a nézet részleteivel, illetve, hogy mennyire fekete-fehér kérdéssel állnak szemben. Jézus vagy örök, vagy nem. A többség gondolni se tudott az utóbbira. Konstantin azt gondolta, hogy a tanácskozás pontosan az akarata szerint alakult, hiszen szinte teljes volt az egyetértés.

A Niceai Zsinat

Miután a résztvevők lecsendesedtek, felmerült az igény egy hivatalos nyilatkozat kiadására az arianizmus ellen. A püspökök egyértelműen nem értettek egyet Áriusz-szal. Tudták, hogy miben nem hisznek, ugyanakkor azt már kevésbé tudták megfogalmazni, hogy mit jelent Jézus istensége. Ez volt az igazi kérdés Níceában: megfogalmazni, hogy miként volt Jézus isteni természetű, nem pedig az, hogy az volt-e.

A püspökök és a császár megállapodtak, hogy írásba kell foglalni álláspontjukat, amit mindenki aláír, aki pedig ezt megtagadja, elveszíti egyházi pozícióját. Konstantin Hosiust bízta meg a dokumentum elkészítésének felügyeletével, aminek megírása nem ment könnyen, mert nem tudtak megállapodni annak nyelvezetében. Áriusz maréknyi követője a tanácsban ragaszkodott hozzá, hogy kizárólag olyan kifejezéseket használjanak, amik megtalálhatók a Bibliában, a másik oldal viszont úgy gondolta, hogy a Szentírás mondanivalóját úgy lehet a legjobban kifejezni, ha nem szabnak korlátokat a megfogalmazás során..

A résztvevőknek abban kellett állást foglalniuk, hogy Jézus, a Fiú egylényegű-e (görögül *homoousios*) Istennel, vagy csak hasonló lényegű (*homoiousios*). Áriusz követői túl sokatmondónak találták azt, hogy egylényegű, és tiltakoztak ellene. Végül a többség ragaszkodott a Krisztust Istennel egylényegűnek kijelentő hitvallás megfogalmazásához, ami szó szerint úgy hangzott, mint az általunk ismert és a szentmiséken elhangzó Nagy Hiszekegy.

A hitvallást Marmaricai Theonász és Ptolemaioszi Secundus kivételével valamennyi püspök aláírta. Bár néhányan kel-

A Niceai Hitvallás bemutatása

letlenül tették, azért Áriusz nézeteit egységesen tévtanításnak vélték. Egyesek közben még egy darabig arról is vitáztak, hogy a görög jotta betű beszúrásával a homo (azonos) helyett a homoi (hasonló) szót használják-e és így egylényegű helyett Istennel hasonlólényegűnek jellemezzék Jézust, de végül maradt az egylényegűség.

A zsinat egyértelmű határozata ellenére a szavazástással kapcsolatos vita nem maradt abba, ami egyrészt megmutatta, hogy Konstantin nem rendelkezett akkora befolyással az egyház felett, hogy ráerőltethette volna az akaratát, másrészt nyilvánvalóvá tette a császár valódi szándékait.

328-ban Áriuszt és követőit rehabilitálták, az őket támogató püspökök pedig formálisan is kérték a császártól, hogy az Alexandriai gyülekezet presbitere lehessen. Konstantin beleegyezett, és utasította Alexandria új püspökét, az akkor még fiatal Atanázt (később Alexandriai Szent Atanáz), hogy fogadja vissza Áriuszt a közösségbe. Atanáz ezt megtagadta, úgy gondolva, hogy csak így maradhat hű a Níceai Hitvalláshoz, kötelességének érezve, hogy ellenálljon azoknak, akiket a Zsinat elítélt. Ellenállását büntetendő, a császár Atanázt Trierbe száműzte, egyértelművé téve, hogy nem annyira a teológia, mint inkább a birodalom érdekei motiválták döntéseit.

Atanázt összesen négy alkalommal száműzték élete során, de egyetlen egyszer sem volt hajlandó feladni hitvallását. Konstantin ezzel szemben hol az egyik, hol a másik oldallal szimpatizált, hiszen nem a teológiai kérdések tisztázása, hanem a birodalom egysége érdekelte. Az pedig egészen egyértelmű, hogy Konstantin nem állt olyan helyzetben, hogy rávegye a zsinatot egy olyan döntés elfogadására, amit az nem tartott eleve igaznak. Lehet, hogy Konstantin a „püspökök püspökének” nevezte magát, az egyház azonban az ő ténykedésétől teljesen függetlenül hitt, amiben hitt. Márpedig abban hitt, mégpedig a kezdetektől fogva, hogy Jézus Isten. *(Idők jelei / Thea)*

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Közgyűlési meghívó – A Bibliatársulat szeptember 19-én megtartotta ezévi I. rendes közgyűlését, amely nem volt határozatképes. Ezért az alábbiakban meghirdetjük a II. rendes közgyűlést:

Meghívó – A Bibliatársulat vezetősége nevében Társulatunk minden Tagját tisztelettel és szeretettel meghívom a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat 2019. évi **II. rendes közgyűlésére**, amelyet 2019. október 5-én de. fél 11 órától tartunk a budapesti Bibliaközpontban (Bp. VI. ker. Teréz krt. 28.I.6.).

Napirend: *1. A Számvizsgáló Bizottság beszámolója*

2. Beszámoló a 2018/2019-es munkaév tevékenységéről

3. A 2019/2020-as munkaévre vonatkozó tervek ismertetése

A közgyűlés előtt 10 órákor szentmise keretében adunk hálát Istennek, és kérjük továbbra is áldását munkánkra.

Szeretettel várjuk minden kedves Tagtársunkat!

Budapest, 2019. szeptember 20.

Tarjányi Béla ügyvezető elnök

Bibliai Figurák kurzusaink – ezúttal is folytatódtak. Augusztus 24-25.-én szegedi hitoktatók egy kis csoportja készített bibliai figurákat Gelley Anna vezetésével a Bibliaközpontban.

Látogatás a Miniszterelnökségen – Szeptember 4.-én ügyvezető elnökünket irodájában fogadta Dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes a Kármelita Udvarban. A szívélyes fogadtatás során a Társulat jövőjéről is tárgyaltak. (Videó: *ugyanott.*)

Családi ünnep – Augusztus 15.-én Társulatunk tagjai és Jótevőink bensőséges együttlét keretében köszöntötték a Társulat ügyvezető elnökét. (Videó: www.biblia-tarsulat.hu/erdekes.htm.)

Nyíri Tamás emlékünnepet tartunk a Bibliaközpontban – Szeretettel hívjuk minden kedves Tagtársunkat és Olvasónkat arra az ünnepi alkalomra, amelyet Nyíri Tamás professzor születésének 100. évfordulója kapcsán tartunk a Bibliaközpontban (Bp. VI. ker. Teréz krt. 28.I.7.) október 12-én du. 4 órától. Kérjük volt hallgatóit és barátait, tájékoztassák ismerőseiket a rendezvényről. Tervezett program: Szentmise, részlet Nyíri Tamás előadásából (videó), személyes visszaemlékezések, gapapé.

Levelek

Tanczik Balázs hitoktató – Gratulálok, Béla atya! Két évtizede minden plébániámon csakis a Társulatod Bibliáját használom, áru-
lom, ajándékozom, reklámozom, vetetem meg az elsőlőzős szü-
lőkkel, olvassuk az internetes verziót a fiatalokkal. Más fordítást so-

sem. És 21 éve is hálával őrzöm az első példányt, amelyet a betegágyamnál dedikáltál nekem a születésnapomon. Magam azóta is azt a példányt használom. :-)

A Jóisten áldjon, kegyelmekben gazdag ünnepkört kívánok hálás szeretettel:

Gergely György trombita művész – Feltámadáskor Töled kaptam a lehető legszebb ajándékot – Éva közreműködésével – a csodálatos kiállítású BIBLIÁT, melynek olvasásához csak emelkedett lélekkel, ünnepi hevülettel lehet odaülni. Köszönöm.

Láng Edit – A Gaudiopolis Békásmegyeri Evangélikus Szeretetotthon fennállásának 10. évfordulóján Aranybibliát kapott az otthon vezető lelkésze. A díszes, bőrkötéses könyvet megköszönve, az ünnepi asztalra helyezte, a kereszttel a gyertya és a liliom mellé, Jézus példázatát említve „a mezei liliomokról”.

Erdély – Katolikus Magyar Bibliatársulat

ÉRSEKI KÖRLEVÉL

Szentírás–vasárnapi gyűjtés

A Biblia védőszentjének, Szent Jeromosnak az ünnepéhez, szeptember 30-ához legközelebb eső vasárnapon ünnepli az Egyház a Szentírás vasárnapját. Ez idén szeptember 28-ára esik. A Szentírás vasárnapjára ebben az évben is főegyházmegyei gyűjtést rendelék el a Szentírás üzenetének terjesztése céljából. Isten Igéjének ismertetése, hirdetése elsőrendű feladatunk a lelkipásztori szolgálatban. A Katolikus Magyar Bibliatársulat célkitűzései között szerepel, hogy jutányos áron eljuttassa a Szentírást mindazokhoz, akik érdeklődnek Isten Igéje iránt, illetve hogy olyan programokat, lelki napokat szervezzen, amelyek elősegítik a Szentírás teljesebb megismerését. A Katolikus Magyar Bibliatársulat szívesen szervez biblianapokat azokon a plébániákon, ahol ezt igénylik, illetve nyitott javaslatokra és lelkipásztori meglátásokra.

Köszönetet mondok Tisztelendő Paptestvéreknek, hogy az elmúlt esztendőben is öntudatos hozzáállással pártolták fel és támogatták e kezdeményezést. A befolyt összegből a biblikus apostolkodással járó költségek egy részét (kb. felét) fedezni tudtuk az elmúlt esztendőben. Kérem Paptestvéreimet, szervezzék meg egyházközségükben idén is e gyűjtést. Hálás köszönet előre is ezen áldozatotokért! Kérem, hogy a befolyt összeget a főesperesi központokon keresztül összesítve utalják át a Katolikus Magyar Bibliatársulat alábbi bankszámlájára.

Mostani körlevelünkhöz is mellékelünk munkavázlatot csoportos szentírásolvasáshoz. Kérem a lelkipásztorokat, hogy Szentírás vasárnapja alkalmából a plébánián szervezzenek az idén is híveik, valamint munkatársaik számára a megküldött vázlat alapján szentírás-olvasó csoportos találkozókat.

Megbízásunkra idén is megszervezi a Katolikus Magyar Bibliatársulat a Főegyházmegyei Biblia-napot, amelyre ez alkalommal Csíkszeredában, folyó év október 25-én kerül sor. Addig még részletes információkat nyújtanak a szervezők. Kérem Paptestvéreimet, hogy hozzák híveik tudomására e rendezvényt, és az érdeklődők számára szervezzék meg a részvétel lehetőségét.

+ Jakubinyi György Gyulafehérvári Érsek

Pénzkezelés a Szentírás tanítása szerint – Biblianap Csíksomlyón – A Katolikus Magyar Bibliatársulat március 16-án a fenti címmel Biblianapot tartott a csíksomlyói Jakab Antal Házban. A programon mintegy negyvenen voltak jelen, a résztvevők Csíkból, Gyergyóból, Kézdivásárhelyről, Marosvásárhelyről és Nagyváradról érkeztek. (A rendezvény korábban Székelyudvarhelyen is megszervezésre került – erről beszámolót a *Vasárnap* március 3-i számában olvashattak.)

A nap kiértékelésekor kiemelt helyet kapott a pénz eszköz voltának tudatosítása: tőlünk függ, hogyan használjuk fel, s általában véve az eszközeinkben rejlő lehetőségeket mennyire használjuk ki (gondoljunk a parlagon hagyott földekre, üresen álló lakásokra, fölöslegesen tartogatott ruhákra stb.). Anyagi javainktól előbb-utóbb

---

elszakadunk: akár a pénz hagy el minket, akár mi hagyjuk el a pénzt, a búcsúnak mindenképp meg kell történnie. Érdemes közösbe tenni, amit tudunk – nemcsak javainkból, hanem szükségleteinkből is. A pénzkezelés egyik kényes területe a kölcsönadás, hiszen rányomhatja bélyegét személyközi kapcsolatainkra. Fontos feladat a szűkölködők megsegítése, hozzájárulás az emberi méltóság visszaszerzéséhez.

A program bensőséges szentmisével zárult, mintegy lelki összegzéseként mindannak, amivel a nap folyamán gazdagodtunk.

Katolikus Bibliaszövetség –

A Bibliaszövetség elnökének felhívása: Biblia Éve 2020

„Az egész világon éheznek és szomjaznak az emberek arra az életre, arra a gyógyulásra és arra a békére, amelyet csak Krisztus adhat meg. Tudjuk, hogy Krisztus az ő túláradó szeretetéből az embereket barátaiként szólítja meg (vö. Jn 15,14-15), és közöttünk él, így mindenkit meghív és az ő barátságába akar fogadni (vö. Dei Verbum 2). Ezért az Egyház az első naptól fogva arra törekedett, hogy Krisztust hirdesse és őt megismertesse az emberekkel (vö. 1 Kor 2,2). Ez a küldetés a lényege az Egyház életének (vö. Mt 28,19-20; Mk 6-7-12). Nem tagadhatjuk azonban, hogy az a „kapu”, amelynek a Zsinat szándéka szerint a Szentírás és az igehirdetés által „szélesre” kell tárulnia (vö. Dei Verbum 22 és Verbum Domini 115), sokak előtt nem áll még nyitva.

A Katolikus Bibliaszövetség 2019-ben ünnepli alapításának 50. évfordulóját, és 2020-ban érkezik el az 1600. évfordulója annak, hogy elhunyt Szent Jeromos, a nagy bibliafordító, aki a Szentírást leforitotta a „közönséges”, mindennapi nyelvre, hogy mindenki hozzájuthasson a leírt Isten Szavához. Törekvése, hogy az Írást mindenki számára hozzáférhetővé tegye, abból a meggyőződéséből fakadt, hogy „aki az Írást nem ismeri, Krisztust sem ismeri”.

E két évforduló egybeesése vezette a Katolikus Bibliaszövetség Végrehajtó Bizottságát arra az elhatározásra, hogy 2020 legyen a „Biblia Éve”, ami 2019-ben ádvent első vasárnapján (2019. dec. 1.) veszi kezdetét, és Szent Jeromos ünnepéig (2020. szept. 30.) fog tar-

tani. Reméljük, hogy ez az év, amelyet Isten Szavának szentelünk, az igehirdetőknek és az intézményeknek, amelyek az egyes országokban a bibliaapostolságot szolgálják, segíteni fog abban, hogy megújult lendülettel törekedjenek arra, hogy Isten Szava az Egyház életében és küldetésének végzése során azt a központi helyet foglalja el, amelyet Szent II. János Pál pápa (vö. Tertio millennio adveniente 36), XVI. Benedek a 2008-as püspöki szinódus keretében (vö. Verbum Domini 73), és legutóbb Ferenc pápa az Evangélii gaudium-ban szorgalmazott.

Bátorítunk mindenkit, hogy az egyes Püspöki Konferenciákkal és a Katolikus Bibliaszövetség helyi szervezeteivel egyeztessék a „Biblia Éve” teendőit ill. programját.

Gyújtsa lángra ez az év sokak szívét, amikor Jézussal – mint egykor a tanítványokkal az emmausi úton – találkozik, majd asztalhoz ül velük. Adjunk helyet neki helyet az életünkben, és azután induljunk, hogy a Feltámadott Úrral való találkozás örömét másoknak is továbbadjuk.

Szeretettel Krisztusban”

+ Luis Antonio G. Kardinal Tagle

Manila érseke

A Katolikus Bibliaszövetség elnöke

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 4-től 5-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását ki-
esdje munkánkhoz, és imába foglalja minden egyes társulati Ta-
gunk, Jótevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük,
a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába.

Az imaórák időpontja és az elmélkedések témája: 2019. okt.
4.: Jn 20,23; okt. 18.: Ef 5,8-9; nov. 8.: Csel 4,4-11; nov. 22.: Jn
5,17; dec. 6.: Jn 12,46; dec. 20.: Jak 3,13-14; jan. 3.: Jn 1,14-15.

Szeretettel hívunk a közös imára (a helyszínen vagy a távolból
bekapcsolódva) minden kedves társulati tagot és érdeklődőt!

ÚJDONSÁG

Tarjányi Béla (Szerk.):

Keresztény emlékek az első három századból

Társulatunk gondozásában megjelent Tarjányi Béla új összeállítás bemutatja Katolikus egyházunk korai történetét az apostoli kor után. Az Egyház középf- és újkori történelme mindannyiunk számára megismerhető, de a kereszténység első három-négy századának eseményei eléggé a homályba vesznek. Összeállítással arra tettem kísérletet, hogy felidézsek lehetőleg minél többet azokból az emlékekből, amelyek e hősies korról kapcsolatban írott vagy szóbeli formában fennmaradtak az Egyház emlékezetében, és tovább élve ma is alakítják keresztény tudatunkat és vallási életünket.

A kötet 480 oldalon ismereteti Egyházunknak e küzdelmes korszakát. A reprezentatív kiadványt 330 színes illusztráció teszi igazán érdekessé.

A tartalomból:

A kereszténység terjedése -----	9
Kereszténység Keleten – 1.-3. század -----	17
Jeruzsálem -----	17
Antióchia -----	33
Alexandria -----	49
Örmények -----	83
India – Szír Malabár Egyház -----	101
Bizánc – Konstantinápoly -----	107
Efezus -----	129
Róma – Az egyetemes egyház születése -----	143
Római pápák -----	173
A Szentmise története -----	213
Az Újszövetségi Szentírás kánonja -----	235
Papíruszok -----	259
A keleti szertartású katolikus egyházak -----	273

Időrend -----	281
Felmérés a világ vallásairól-----	290
Függelék -----	293
Karácsony – Betlehem – betlehem-----	293
Feltámadt! -----	313
A Szent Sír Bazilika-----	316
Az Üdvözítő nyomában – Útleírás -----	333
Nagy Konstantin nyomai a Szentföldön-----	339
A Níceai Zsinat-----	353
Szent Ilona ajándéka Ciprus szigetének -----	361
Keresztényüldözések-----	363
Római dokumentumok-----	375
Róma történetéből-----	379
Róma hat kifosztása -----	382
Konstantinápoly eleste -----	389
A Szent Család Egyiptomban -----	403
Látogatás a sivatagi kopt kolostorokban -----	409
Milyen nyelven (nyelveken) beszélt Jézus? -----	421
Régiségek -----	433
Interjú-----	441
Képek -----	461
Tartalomjegyzék-----	475

Ára: 6.000.- Ft

*Belső egyházi terjesztésben e kötet árából
Bibliaboltunkban 25 % kedvezményt adunk*

1066 Bp. Teréz krt. 28. I/6., nyitva: H-Cs 9-17.

Tel: 332-22-60, E-mail: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Bibliaboltunk teljes kínálata megtekinthető honlapunkon:

www.biblia-társulat.hu

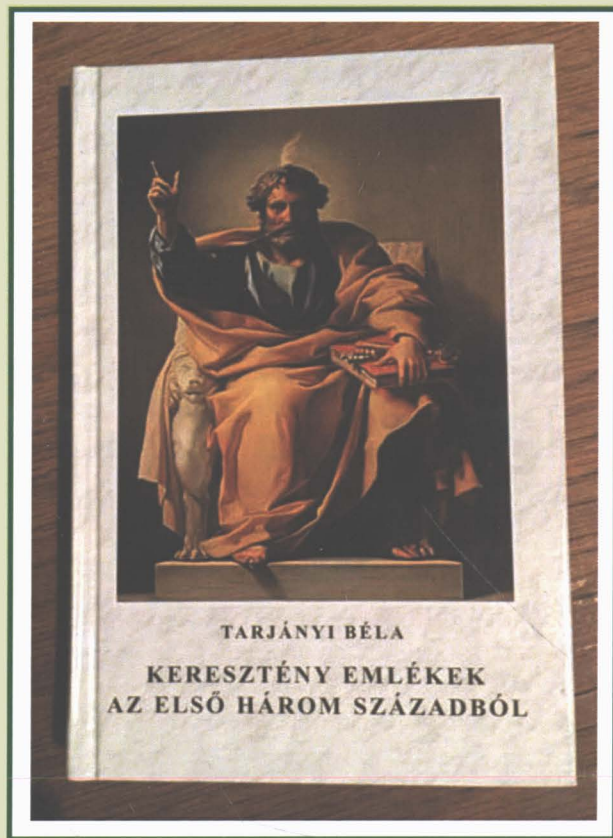

Isten Szava

---

*Egy példány ára 250 Ft
az évi négy szám 1000 Ft (+ postaköltség)*

Új kiadványunk

---

megmarad örökre
